

SZÍNHÁZ

„Semelyik döntésed ne legyen végleges”

FORGÁCH ANDRÁS

Vitellius

Ebből a mondatból állt az a szinopszis, amelyet Vitellius nevű, leendő hősöm szájából kiloptam, és 1980-ban beadtam a gyári Kisfaludy Színházba, Morcsányi Géza és Nádas Péter biztatására. Ennyit tudtam akkor a darabomról és a hősről, és próbáltam is ehhez tartani magam. Suetonius életrajzai között bukkantam Vitelliuséra, aki szinte megbabonázott következetlenségével. Részben magamra ismertem benne, részben egy előző darabomban, A játékosban (a Nagymama alakjában) már kipróbált dramaturgiai mechanizmus is segített abban, *hogyan színháznak lássam, amit életrajza olvastán elképzelvek: mondok valamit, és az ellenkezőjét teszem, lehetőleg abban a pillanatban, amikor kimondom.*

A darab írása közben mint privátnál is privátabb politikus döbbenet éltem át a lengyelországi eseményeket, melyek a szükségállapothoz vezettek - főleg az „uralmon levők” következtlen hátrálását és hazudozásait: így keletkezett bennem egy eléggé külsőleges kép arról, hogyan is zajlik le egy ilyen folyamat az ígéretés és önáltatás peremvidékén.

Ugyanígy fontos elemnek bizonyult a saját színházi helyzetem - csakúgy, mint A játékosnál, amelyben egy színházi dramaturg marionett-táncát is megírtam (pontosan datálható idézetekkel a való életből). Mert a *Vitellius* nemcsak az uralkodó, hanem a függőségben tartott ember rajza is akart lenni (Titkár, Apród); nem annyira a politikai viszonylatok, mint inkább az érzéki, túlfűtöttein személyes viszonyok sodrában.

Szikora János egyik dramaturgja azt mondta rá, „kilencvenkilenc százalékos”, a másik pedig, hogy „hideg”. S mivel, mint ahogy Lukács György mondta volt: „Nincs halálosabb és elválasztóbb különbség, mint egy remekmű és egy majdnem-remekmű között” - kissé elszontyolodtam. A darab ennek ellenére sokaknak tetszett, Jeles András egy ízben a hóna alá is csapta a felkiáltással, hogy megrendezi (az egészet egy nagy ágyon képzelte el), de akkor nem lett belőle semmi.

Amikor a darabot meghívták a zalaegerszegi Fórumra, ismét szembe kellett néznem a darab „hűvösségével”. Világossá vált, hogy az ilyen „előre lefutott” kimenetelű színdarab csapdája leginkább az, hogy pusztán számtani kalkulációvá változtatja a lebonyolítást: hiába jelentős a középponti figura, ha nem kibontakozik, hanem csak lebomlik, mint egy gombolyag pamut. A kihűlt forma vázlattá vált a kezemben, és idegeimben a monumentális *Lulu-fordítás* ingereivel, lélegzetelállító tempójával, nekiláttam, hogy kiszabadítsam Vitelliust a szerkezet rabságából. A szavak helyett a fel-felbukkanó tárgyakra kezdtem figyelni, s a közeledő és távolodó alakok kezdtek kifosztani a főszereplőt, elvették mondatait, démonikusan felszippantották gesztusait. Így kezdett ő is növekedni. Közben tíz évvel öregebbek lettünk, hozzánk is betört a „lemondások” szomorokás-vidám apoteózisa, kormányok jöttek-mentek, kezdett létrejönni a politikának az a közös (gyűlölettel átszőtt) nyelve, amelyen ma már legalább dadogni lehet. Es ezzel arányosan szakadt el Vitellius is a politikától, mert buja, okos és szemérmetlen modorában a politika szószonglőreit is neveltségessé tette. Legalábbis ezt képzelem. Ha következetes volna - élhetne még egy emberöltőt. De mert nem az, mer nem az lenni, megszületik: azzá, amivé igazán lehet.

Forgách András

SZEREPLŐK

AULUS VITELLIUS, RÓMA CSÁSZÁRA KR. U. 69-BEN
SEXTILIA, AZ ÉDESANYJA
LUCIUS, A FIVÉRE
GERMANICUS

A FIAI

LUCIUS AULUS
SABINUS, RÓMAI VÁROSPARANCSNOK
AEMILIUS, A TITKÁRA
ASIATICUS, APRÓD

Valamint JÓS, KÉM, ÁCS, ÖLTÖZTETŐ NEVELŐ, BORBÉLY, CENTURIÓK, ÍRNOKOK, VENDÉGEK, SZÍNÉSZEK, SZENÁTOROK, KATONÁK, TESTŐRÖK, ÖREGASSZONYOK, ÉS AMI MÉG EGY OLYAN TÖRTÉNELMI DRÁMÁHOZ SZÜKSÉGELETETIK, AMELY AZ ÓKORBAN JÁTSZÓDIK

ELSŐ FELVONÁS

Vitellius hálószobája. Hatalmas ágy, ami el van függönyözve. Holdfény. Derengés

Első jelenet

Vitellius, rabszolgán

VITELLIUS

(felriad) Hé, van itt valaki? Van itt valaki? Van itt valaki?

Szünet

Egy hulla van az ágyamban. Egy halott! *(Visszanéz az ágyfüggönyök mögé)* Én haltam meg? *(Végtapogatja magát)* A hold, A hold kínoz meg ennyire engem. Nem hagy aludni. Nem hagy. Nem hagy. Nem hagy. *(Tapsol)* Senki. *(Tapsol)* Senki.

Szünet

Ki vagyok száradva teljesen. *(Böfög)* Fáj a torkom. *(Felrántja az ágyfüggönyt)* Hát te? *(Begyűl és a lábánál fogva leránt onnan egy rabszolgán)*

A nő visszamászik az ágyra

Mért mászik vissza? Nem ért a szóból? Mars innen! Mars!

A nő álomittasan mered rá

Hagyj élni! Nem érted?

A nő átkarolja a térdét. Ő elrúgja magától

	Egész éjjel szuszog, majd megfojt, nem hagy Aludni. Horkol, sípol, az ágyékom körül Matat, énekelget, nyalogat. Mint egy kutya. Mint egy kutya! <i>(Hozzávág egy bórszandált)</i>	CENTURIO	Mit most? Ja úgy. Nem. Csak várj. Majd szólok. He?
<i>A nő felsikolt és elszalad</i>		VITELLIUS	<i>(felnyög álmában)</i> Haza akarok menni! Haza akarok menni! Haza akarok menni...
	Szomjas vagyok. <i>(Tapsol)</i> Ki vagyok száradva, de teljesen. <i>(Tapsol)</i> Mi van? Álmodom? Van itt valaki?	CENTURIO	Beszél is. Mindig beszél. Mássz rá nyugodtan.
Csend	Halálos csönd.	APRÓD	Rámásszak?
<i>Szünet</i>		CENTURIO	Aha. Mássz. Ülj a hasára és pofogasd kicsit. Azt szereti.
	Nem jön senkise.	APRÓD	Most?
<i>Szünet</i>		CENTURIO	Ne húzd az időt kiskomám. Most.
	Éhes vagyok... <i>(Tapsol)</i> Éhes vagyok!	APRÓD	Nem értem.
<i>Szünet</i>		CENTURIO	Azt mondtam, ülj a hasára és pofogasd kicsit. Ennyi a dolgod. Különben kibelezlek. Vagy kiheréllek. Itt fogsz előtte a véredben fetrengeni. Ő meg nézi majd és eszik. Valami finomat eszik. Te meg fetrengsz.
	Mindegy. <i>(Végigdől az ágyon. Pattint a kezével)</i> Mindegy. Mindegy. Minden mindegy. <i>(Elalszik)</i>	APRÓD	Megöltök?
	Második jelenet	CENTURIO	Itt komoly szinten megy minden, kisfiam. Kintről ez lehet, hogy nem látszik. Itt ölünk. Te sem fogod megúszni.
<i>Vitellius, Centurio, Apród. A terem kivilágosodik</i>		APRÓD	De miért?
CENTURIO	Gyere szépen, gyere.	CENTURIO	Ne kérdezz annyit. Dolgozzunk. Mire a bátyja, Lucius megérkezik, fel kell őrtőznie. Érted? Ez meg alszik. Én hiába üvöltönnék a fülébe - meg nem hallaná. Te kellesz neki. Érted?
<i>A kisfiú nem jön</i>	Nem hallod? Gyere ide.		
<i>A kisfiú bejön a színpadra</i>			
	Gyere ide. Gyere ide. Állj ide, egészen közel. Állj ide elé. Gyere.		
<i>A kisfiú odalépeget az állig felfegyverzett katona elé</i>			
	Na. Ez már igen. Jól van. <i>(Nézi a kisfiút)</i> Nyugi.	TITKÁR	<i>(tengelye körül forogva lép be)</i> Felkelő nap! Róma reménye! Cézár! <i>(Fejét lehajtja)</i> Intésedre várok itt.
<i>A fiúcska tágra meresztett szemmel nézi</i>		Csönd	
	Semmi izgalom. Mindent megmondok. Mindent Előre meg fogok mondani neked. Nem kell félni. Én itt leszek. Mindent elmagyarázok szépen. Értesz? Tudsz beszélni? Tudsz beszélni?		Intésedre várok itt.
APRÓD	Igen.	Csönd	
CENTURIO	Nagyszerű. Tudsz beszélni. Helyes.		Intésedre...
APRÓD	Nekem kell felébreszteni?	CENTURIO	Alszik még.
CENTURIO	Úgy van.	TITKÁR	Róma reménye? Cézár?
APRÓD	Most?	CENTURIO	Beszél álmában. Rossz éjszakája volt.
CENTURIO	Majd szólok. Várj egy kicsit. Szólok mindjárt. Te csak engem figyelj. Értesz?	TITKÁR	Ne mondd.
APRÓD	Igen.	CENTURIO	Új fiú van. Az előzőt szépen... <i>(Valamit suttog a Titkár fülébe)</i>
CENTURIO	Szóval te vagy az új fiú.	TITKÁR	Aha. Tudom. Tudom. Szegény. így van ez. <i>(Az Apródnak fordul)</i> Gyerünk. <i>(Megfricskázza)</i> Csiklandozd meg a tokáját a liliom-lehelletteddel. Suttogj valami édeset a lapátfülébe. <i>(Suttogja)</i> Csábítsd el.
APRÓD	Igen.	CENTURIO	Én már kitanítottam.
CENTURIO	Érzed ezt? <i>(Szimatol, fintorog)</i> Érzed, amit én érzek? Bűdös. Bűdös, mint a hétszentség! <i>(Nevet)</i> Érzed ezt? De valahogy mégse zavaró. Sót. Furcsa.	TITKÁR	Kuss. <i>(Az Apródnak)</i> Nosza. Nincs időnk. Pereg a homok. Pereg - a homok. Undorodsz tőle? Hibát követsz el, ha undorodsz tőle. Gyerünk. Sajnálod egy kicsit. He? Ember, ember - emberek vagyunk ...
APRÓD	Most?		

Negyedik jelenet*A Küldönc nem mer közelebb jönni*

<i>Lucius, előbbiek</i>			És egyáltalán: hogy jutottál be ide? Gyere közelebb.
LUCIUS <i>(sietve jön)</i> Még nem ébredt föl? Nem ébredt föl? Ugyanaz a cirkusz minden reggel? Hát ti mit csináltok itt? Mivel töltitek a drága időt? Ólitek, megölitek. Itt minden robban, mindjárt mindennek vége... Vége... Pattanásig feszült a húr... Mi lesz? Mire vártok?	KÜLDÖNC	Inkább te, uram.	
<i>Nézik őt</i>	LUCIUS	Menj haza. Ezt már ismerem.	
<i>Senki sem mozdul</i>	KÜLDÖNC	Nélküled? Megöl.	
CENTURIO És TITKÁR <i>(egyszerre)</i> Az új fiú.	LUCIUS	Nem öl meg. Ne beszélj annyit. Itt van dolgom.	
LUCIUS És mért ilyen retkes a nyaka? Hogy a lényeggel kezdjem. Gyere ide. Ne lökdösd. Idejön magától. Mutasd a kezed. Mért vagy koszos? Mért vagytok ti mind olyan koszosak? Miért csupa seb a kezetek, könyökötök is mért fekete? Mutasd a fogadat. Nyisd ki a szád. Mi ez? Lehelj rám. Hm. Csipás a szeme. Honnan van ez? Kié volt?	KÜLDÖNC	Kedvenc kutyáját leölette a kertben, A madarakkal mérgezett vizet itatott - Sirt ásatott nekik a szökőkút közelében, Es most ott zokog - tépi magáról le A ruhát, azt mondja, soha nem fogja Elhagyni Rómát, vágja el a torkát maga Vespasianus, azt mondja, hol késelekedsz, Mért nem jössz már - mért nem indultok El már...	
CENTURIO	LUCIUS	Triaria... Triaria...	
LUCIUS Ajándék, smajándék. Csutakoljátok le. <i>(A fiú-nak)</i> És mondok neked valamit. Ne rágd a körmöd. <i>(A Titkárhoz)</i> Sabinus követei?			Hatodik jelenet
TITKÁR			<i>Jós, előbbiek</i>
LUCIUS	JÓS	Részemről lehet kezdeni. Előkészítettem mindent. Csak add ki parancsodat, ó Cézár.	
TITKÁR	TITKÁR	Ezt a nevet itt nem használjuk.	
LUCIUS	LUCIUS	Ez ki? Ki vagy te?	
TITKÁR	JÓS	Az etruszk madárjós vagyok.	
LUCIUS	LUCIUS	Látom, hogy annak öltöztél, de ki vagy? Eddig még sosem láttalak. Mit akarsz? <i>(A Centuriónak)</i> Motozd meg.	
TITKÁR		<i>Centurio megmottozza</i>	
LUCIUS Mindegy, mit gondol. Fődolog, hogy beszél-jen. A száján ejtse ki a szavakat. Mindegy, mit mond. Mi majd úgy rendezzük a körülményeket. Ma le kell mondania... Ezt te is tudod. Ébredjen fel, mosakodjon meg, egyen... A borostát hagyhatod... borbély nem kell. <i>(A Centurióhoz)</i> Te meg mit tátod itt a szád?	JÓS	Ő maga mondta, hogy reggel jelentsem. Este itt voltam. Együtt voltunk. Ezt a gyűrűt adta. Tessék. Beengedtek velem. <i>Nézd meg. (A kisujjára húzott gyűrűt mutatja)</i>	
CENTURIO	TITKÁR	A gyűrű Vitelliusé. Ez vitán felüli.	
LUCIUS Vidd már innen ezt a kutyakölyköt. Cimber fattyú. Csak eltereli az öcskös figyelmét a lényegről. Na.	LUCIUS	Na és? És ha az övé? <i>(A jósnak)</i> Nyugalom. Várj odakint. Majd szólítanak.	
CENTURIO	JÓS	Az idő sürget.	
LUCIUS	LUCIUS	Az idő nem sürget. Az ember sürgeti az időt. Ne sürgess. Takarodj innen.	
CENTURIO	KÜLDÖNC	Mit mondjak az asszonyomnak, uram?	
LUCIUS	LUCIUS	Megmérgezte a madarakat?	
TITKÁR	KÜLDÖNC	A macskákat is.	
	LUCIUS	Szegénykém...	
	VITELLIUS	<i>(álmában)</i> Mama. Mama. Mama.	
KÜLDÖNC	LUCIUS	<i>(a Centuriónak)</i> Hányan vagytok a palotában?	
LUCIUS	CENTURIO	Hétszázan.	

Ötödik jelenet*Küldönc, előbbiek*

KÜLDÖNC Uram... Uram... Uram...

LUCIUS Mit suttoysz ott? Mit akarsz?

TITKÁR	És a gladiátoriskola?		Ennyire azért nem kéne fájni. Jaj... Fázom.
CENTURIO	Amatőrök. Néhány hústorony.		Fázom. Fázom. Tedd két karod a tested mellé.
LUCIUS	Nem kértem, hogy értékeld az emberállományt. A véleményedre nem vagyunk kíváncsiak.		Összekulcsolt két kezed a combjaid közé - akár egy embrió... Húzd be a nyakad. Fázom.
JÓS	Beteg?		Ember vagyok. Tehát féreg vagyok. Lábfejek egymáson... Viszket... Viszket... Hideg van... Mama... Hideg van... Engem idomítani kell... Tanítani engem már nem lehet... Kalapáccsal, mint a vasat... Idomtalan vagyok, mint egy rinocérosz... Fázom... Nem fogjuk elsietni... A térded nyomd fel a melled-re, marha... Marha... Marha... Mért van hideg... mért fázom...? Ki akar fájni?
TITKÁR	Te hívd ide a szakácsot.		
JÓS	Én?		
LUCIUS	Talán én? Talán én hívjam ide? Tűnj el innen!	<i>Apród megpróbál elrejtőzködni, Vitellius felfigyel rá</i>	
JÓS	Én nem ismerem ezt az épületet elég jól... Olyan zezugos...	VITELLIUS	Ki az? Ki az? Ki az? Gyere elől Gyere elől Gyere elől Nem haragszom, gyere nyugodtan elől
TITKÁR	Hívd ide. Hagyatkozz jóstehetségedre bátoran.	<i>Apród egy oszlop mögül előlép, merőn nézi Vitelliust</i>	
JÓS	Nem értem, mit akartok, uram. Mit tegyek?	VITELLIUS	No lám. <i>(Felkőnyököl)</i> Egy kicsi darab remény. <i>(Megpróbál barátságos képet vágni)</i> Egy kicsi darab elevenség. Harmatos hús. Pihés tarkó. Cukorkaszagú lehellet. Gyere közelebb.
TITKÁR	A szakácsot.		
<i>Jós el</i>		<i>Apród nem mozdul</i>	
LUCIUS	<i>(felüvölt)</i> Aulus! Aulus!! Aulus!!!		Álom vagy? Szép vagy. <i>(Két kezét kinyújtja felé)</i> Gyere ide.
TITKÁR	Aulus még alusz.	<i>Apród nem mozdul</i>	
LUCIUS	Mi volt ez?	VITELLIUS	
TITKÁR	Kísérlet egy szójátékra, uram.		Meg kell találnom a helyes szavakat. Pontosnak kéne lennem - de nem is szavakkal.
LUCIUS	<i>(az Apródra)</i> Takarodj innen, te kis vakarcs! Te vézinaság!		Egyetlen hibás mozdulat - és vége. Vége. Persze mindenképpen vége. De ő - ő tökéletes.
CENTURIO	Ne bánts. Mit bántod?		Gyere. Fázom. Melegíts meg. Hadd nézzelek.
LUCIUS	Veled nem beszéltem. Te nem vagy. <i>(Küldöncnek)</i> Mit tátod itt a szád? Eredj haza. Mindjárt követlek én is.	<i>Apród elfut</i>	
<i>Küldönc el</i>	Engem ne okítsatok ki arról, hogy mi a teendőd. Ha én kilépek innen, összedől - egy kártyavár. <i>(Titkárhoz)</i> Készítsd elő a lemondó-formulát. Ezt már nem húzhatjuk tovább <i>(El)</i>	VITELLIUS	<i>(felzokog, a párnába fúrja a fejét)</i> Ki melegít fel engem? Hagytok haldokolni a hóban? Bennem már nincs elég hő. Úgy fázom. <i>(A taknyát a takaróba törli, felül)</i> Éhes vagyok. Mennyi fény van! Ki-be jár a szél. Sajognak a fogaim. A maradék fogaim sajognak. A sorvadt, szétrohadt ínyem sajog. <i>(Sóhaj)</i> Vagyok egy hullarakás. Egy hullarakás.
TITKÁR	Befűtöttek a fürdőbe?		
CENTURIO	Be. Hívjam a masszórt?		
TITKÁR	Légy szíves.		
Centurio el	<i>(Leguggol a kisfiúhoz)</i> Figyelj. Ez nem lesz mindig ilyen bonyodalmas. Ne félj. Nem esz meg. Senkise bánt. Ne félj. <i>(Feláll, odamegy Vitelliushoz, föléhajol, nézi az arcát)</i> Milyen szép ember volt ez valaha... El se hiszed. <i>(Kinéz az ablakon, aztán sietősen az Apródnak)</i> Várj itt. Mindjárt visszajövök. <i>(El)</i>		
<i>Hosszú csönd</i>			
	Hetedik jelenet		
Apród, Vitellius			Nyolcadik jelenet
VITELLIUS	<i>(felriad, hunyorog)</i> Hideg van... Fázom...		<i>Sextilia, Vitellius. Sextilia egy szolgálólány kíséretében jön, három lépésnyire az ágytól megáll. Vitellius merőn nézi az anyját, nem szólal meg. Sextilia némán fejét hajt nem emeli fel a fejét, amíg Vitellius meg nem szólal</i>
		VITELLIUS	Milyen kedves meglepetés! Milyen kedves meglepetés!
		Csőnd	
			Sextilia!
		<i>Sextilia felemeli a fejét</i>	
			Anyám ide még soha be nem tette a lábát. Pedig mióta várok erre, mióta! Édesem! Gyere, ülj le az ágyra! Fázom. Itt egy párna. A hátad mögé. A fal hideg.
		SEXTILIA	<i>(közelebb lép, Vitellius megragadja a kezét, és az ágyra kényszeríti)</i> Mondani akarok valamit.

VITELLIUS	Reméltem is, drága jó anyám. Azon gondolkoztam, már hajnal óta, hogy mi lehet veled. Hol jársz? Mire gondolsz?	VITELLIUS	Látod, mama. Itt van egy ember. Tessék.
SEXTILIA	Nem mindegy?	SEXTILIA	Látom.
VITELLIUS	Dehogynem. Tökéletesen mindegy. Azért rosszulesik, hogy elhanyagolsz. Ezen gondolkoztam épp...	VITELLIUS	Én ma egy olyan beszédet tartok nekik, hogy sírni fognak, anyám.
SEXTILIA	Szoktál gondolkozni?	SEXTILIA	Jól van, Aulus. Tartsd meg az ígéretedet. <i>(El szolgálóleánnyal)</i>
VITELLIUS	Igen, anyám. Morfondózni szoktam, Szállnak a gondolataim. Elintézem a kimondhatatlan dolgokat Magamban. Hozzászoktam ahhoz, ami Vagyok. Ezek a gondolataim. Csodálkozol?	VITELLIUS	Megszülni a véget, a halálotat, az hiszed, könnyű?! Azt hiszed, nevétséges?
SEXTILIA	Én már nem csodálkozom semmin, kisfiam.	TITKÁR	Nem hallotta.
VITELLIUS	Ilyen egy anya?	VITELLIUS	Nem baj. Ki ez az új fiú? Hogy hívják?
SEXTILIA	Inkább egy banya.	TITKÁR	Nem tudom.
VITELLIUS	Nem is vagy te olyan vén. <i>(Nézi)</i> Még van legalább... Még van legalább kilenc fogad.	VITELLIUS	<i>Kár. (Elmélázik)</i> Mielőtt elfelejtem - küldess át anyámnak mérget.
SEXTILIA	Mindent odaadnám, csak te tudnál megváltozni.	TITKÁR	Milyen formában?
VITELLIUS	Nem is tudod, milyen könnyű megváltozni.	VITELLIUS	Hogyhogy milyen formában? Minek nézel te engem? Bérgyilkosnak? <i>(Eltűnődik)</i> Az a kisfiú viszont határozottan emlékeztet valakire. Es ez az előnyére válik.
SEXTILIA	Hát akkor?	TITKÁR	Beszéltél velem?
VITELLIUS	Nem csábít.	VITELLIUS	Elfutott. Micsináljak. Szörnyen nézhetek ki.
SEXTILIA	Nem értem.	TITKÁR	Dehogyis. Nagyon jól nézel ki.
VITELLIUS	Nem csábít semmi!	VITELLIUS	Hagyd abba.
SEXTILIA	Legyél jó, és kész.	TITKÁR	Pedig... nem kellene szégyenkezned...
VITELLIUS	Az vagyok. Én jó vagyok. Aki nálam jobb... az nem is ember.	VITELLIUS	A tárgyra.
SEXTILIA	Éri már nem csodálkozom semmin, kisfiam.	VITELLIUS	Nem is hallod, amit mondok.
SEXTILIA	Ha leveszed.	SEXTILIA	Dehogynem hallom: túl jól hallom.
VITELLIUS	Most levehetem?	VITELLIUS	Hát akkor mit akarsz tőlem?
SEXTILIA	Inkább majd, ha meghaltam.	SEXTILIA	Mit üvöltesz?
VITELLIUS	Most akarom.	VITELLIUS	Nem üvöltök.
<i>Kiveszi Sextilia füléből a fülbevalókat. Sextilia mozdulatlanul túri</i>		SEXTILIA	Akkor mért hallom üvöltésnek minden szavad?
	Milyen szépek. Mennyit érhet ez a kettő, együtt?	VITELLIUS	Mert fáj. A szíveddel hallod, nem a füleddel. Nem vagy te egy kicsit megijedve?
SEXTILIA	Ne bánts.	SEXTILIA	Nem. Nem vagyok megijedve. Adj mérget.
VITELLIUS	Lehet, hogy külön-külön többet érnek.	VITELLIUS	Tessék?
<i>Csónd</i>		SEXTILIA	Meg akarok halni. Erre vannak módszerek. Ezt én már nem akarom végignézni.
	Új programom van. Az indifferens lelki magasság.	VITELLIUS	De minek ez a sietség? Magadtól is mindjárt meghalnál.
SEXTILIA	Kicsi fiam! Nézz körül! A palota üres. A folyosók konganak.	SEXTILIA	De én ma akarok meghalni. És azt akarom, hogy tudd. Azt akarom, hogy te add a mérget. Te vagy a császár.
VITELLIUS	Nem is igaz! Most hova mész?!	VITELLIUS	Én nem vagyok császár. Első konzul vagyok, esetleg princeps - és kész. Illetve princeps vagyok. Nem vettem fel soha a Caesar nevet. Ezt te is jól tudod.
	Kilencedik jelenet	SEXTILIA	Mindegy. Formaságok.
<i>Titkár, előbbiek</i>		VITELLIUS	Nem mindegy! Ebben tévedtek! Ti mind! Nektek lehet, hogy mindegy! De nekem van
TITKÁR	Roszkor jövök'?		

	szívem! Van szívem! (<i>Lehiggad</i>) És az unokáid? Az örökösök?	TITKÁR	A követek itt várnak kint. Beszéltem velük. Egyetlen útvonalon át hagyhatjuk el a várost. Százötven legionárius kíséretében.
SEXTILIA	Nem érdekel. Darabokban van ez itt...	VITELLIUS	Van még százötven?
VITELLIUS	A szívéd?	TITKÁR	Viccelsz?
SEXTILIA	Itt üvegcserepek vannak. Itt nincs szív.	VITELLIUS	Juhét (<i>Elmélázik</i>) Tulajdonképpen fáj a szívem. Fatököknek átadni a hatalmam. Nem bűn ez a városommal szemben? Őrség!
VITELLIUS	Pedig úgy szerettem volna elmesélni neked az álmomat. Hajnalban térdig varangyosbékában gázoltam át az üres Forumon. Hideg kígyók tekeregtek a lábam körül... Aztán - mintegy varázsütésre - a kígyók eltűntek, és kisütött a nap...		
<i>Csőnd</i>			Tizedik Jelenet
			<i>Második Centurio, előbbieket</i>
	Egyébként én is szerettem volna kérni tőled valamit. Mindazonáltal még nem tudom. Még nem tudom, hogy teljesíthetem-e könyörtelen kívánságodat. Ne is haragudj.	2. CENTURIO	Cézár!
		VITELLIUS	Igen. Igen. Cézár. Hol az első tiszt?
SEXTILIA	Én nem haragszom.	2. CENTURIO	Átadta a szolgálatot.
VITELLIUS	Ti anyák! Furcsák vagytok ti, anyák! Rettenőek vagytok, ijesztők, hatalmasok! Mit kezdünk veletek? A testetek gyönyörűbb, mint a világegyetem! A tejetekkel mérgezték meg ti minket, a sűrű tejjel mérgezték életre minket... Repedt gyémántok, titkos halálnevek... (<i>El-hallgat</i>) Pisilni kell.	VITELLIUS	Érdekes. És az apród? Az nem adta át?
		2. CENTURIO	Nem.
		VITELLIUS	Kár. Hozd ide.
<i>Csend</i>		2. CENTURIO	Az első tisztet?
	Mondd, ideadod nekem a fülbevalódat?	VITELLIUS	Azt is. Mért ment el? Egyébként ilyen kicsi, és nagyon gyorsan tud szaladni. Szép a szeme. A szandálja kifűződött.
TITKÁR	Rómát gyakorlatilag körbezárta Vespasianus.	2. CENTURIO	Cézár.
VITELLIUS	És elméletileg?	TITKÁR (<i>a Centuriónak</i>)	Várj. Veled megyek. Nem mondom, hogy pontatlan a leírás... Azt hiszem, tudom, hol keressem...
TITKÁR	A városban egyre kevesebb a híved. Mindenki az erősebb oldalára áll.	VITELLIUS	A leírás nem pontatlan. (<i>A Centuriónak</i>) Mehetsz. (<i>A Titkárnak</i>) Te itt maradsz. Velem maradsz. El akarom mondani az álmomat. Meg akarok könnyebbülni.
VITELLIUS	De miért? Mért nem a gyengébb oldalára? Hát nincs ezekben érzés?	TITKÁR	(<i>a Centuriónak</i>) Várj meg odakint.
TITKÁR	Vespasianus...	VITELLIUS	(<i>a távozó Centurio után kiált</i>) Ne várd meg!!
VITELLIUS	Ha belegondolok, sokkal öregebb, mint én. Hova tették ezek a szemüket?		Tizenegyedik jelenet
TITKÁR	Van két ragyogó fia, császárom.	<i>Vitellius, Titkár</i>	
VITELLIUS	Fiaim nekem is vannak!	VITELLIUS	Szörnyű álmom volt. Te már reggeliztéél?
TITKÁR	Sabinus egy órával meghosszabbította az ultimátumot...	TITKÁR	Csak bekaptam valamit.
VITELLIUS	A megállapodásra gondolsz?	VITELLIUS	Jó neked. Mit?
TITKÁR	Arra.	TITKÁR	Küldtettem a masszörért.
VITELLIUS	Volna néhány szövegmódosító javaslatom.	VITELLIUS	Bölcs előrelátásra vall, hogy minden reggel küldetsz érte. Hol tartok? Szörnyű volt. Lidérc-nyomás. Először... Te nem figyelsz... Te máris nem figyelsz...
TITKÁR	De minek?	TITKÁR	Figyelek.
VITELLIUS	Időnyerés. Egy kis időnyerés. Kezdő.	VITELLIUS	Nem figyelsz. Pedig kíváncsi vagyok, mit mondsz. Egy lángban álló erdőn futottam keresztül... A nyomorék ballábammal, érted? És képzel el az üszkösödő fatörzseket... sírtak, nyűszítettek a fatörzsek... orrfacsaró füst... alkonyat.. és az anyám... ott feküdt... lángolt a haja... nem is tudom, élt-e még... Nem mondom tovább... téged ez nem érdekel...
VITELLIUS	Zsugori disznó. Én tálcán nyújtom neki át a Várost, a Várost, az én Városomat, az én szeretett Rómámat... (<i>Könnyek</i>) ...és ez alkudozik. Fel is gyűjthatnám. Vagy nem?		
TITKÁR	Egy órán belül itt lesz a pénzzel, uram.		
VITELLIUS	Idehozza az egészszet? Ezüstben kértük? Mindjárt bepásilek.		

TITKÁR	Dehogynem...	ÁCS	Bocsáss meg, uram, de..
VITELLIUS	Undorodsz.	VITELLIUS	De jó neked, hogy legalább valami szilárd van a kezvedben.
TITKÁR	Hogy mondhatasz illet!	ÁCS	Nem panaszkodhatom.
VITELLIUS	Szóval ott feküdt. A sárban. Én a hátára fordítottam... Meg volt szenesedve, de még... Nem mondom tovább.	VITELLIUS	Különben én sem.
TITKÁR	Nyugodtan.	ÁCS	És bocsáss meg, uram, de mikor tetszik felkelni innét, hogy megmérhessen az ágyat...?
VITELLIUS	Nem vagy rosszul tőle?	VITELLIUS	Azt még nem tudom, ács. Nehéz ez a nap, nagyon nehéz... És hogy jutottál be ide, mondd, te ács?
TITKÁR	Én mindent végighallgatok - most minden-nek jelentősége lehet... Sas vagy kakas volt benne?	ÁCS	Szándékosan gúnyolsz, uram. Engem ideren-deltek. Új ágyat kell készítenem.
VITELLIUS	Csak ez a szörnyű erdő... valami germániai erdőre emlékeztetett... mocsár... Egy lovas... amint a dárdáját a magasba emeli... Csak a sziluetjét láttam... Ez rosszat jelent?	VITELLIUS	Nekem?
TITKÁR	Ebben biztos lehetsz. Ám a rossz álom ugyanúgy megfejthető, mint a jó... és néha fordítva sül el minden... csak akarni kell...	ÁCS	Igen, neked.
VITELLIUS	Hm. Mondsz valamit. Ne terjeszd. Hova mész?	VITELLIUS	Ebben biztos vagy, ács?
TITKÁR	Intézkedem.	ÁCS	Igen, biztos.
VITELLIUS	Mondd, hol marad az a reggeli nyüzsgés, amit úgy imádok? Questor, lictor, néplibun, szenátor, talpnyaló, álomfejtő, bíró, gyilkos, orvos, főszakács? Szeretnék felöltözni...	VITELLIUS	De ugye, csak nemes anyagokat használsz, te ács?
TITKÁR	Intézkedem. (E)	ÁCS	Uram...
VITELLIUS	(<i>elmélázik</i>) Így, ágyban fekve... utazva térben, időben... minden olyan egyszerű. (<i>Betakarózik, fejét a párna alá dugja</i>) Csak semmi hely-zetváltoztatás. (<i>Szomorúan</i>) Az katasztrófális lesz.		Tizenharmadik jelenet
			<i>Titkár, előbbieik</i>
		TITKÁR	Sehol sem találok!
		VITELLIUS	Kit? Őt?
		TITKÁR	Igen, őt.
		VITELLIUS	Kérlek, kísérd ki ezt a derék ácsmestert. Mondd meg neki, hogy jöjjön vissza délután. Szavaiból arra következtetek, hogy nem fúl vérbe Róma napja! Lesz még délután! Ugye, ács?
		ÁCS	Gúnyolsz, uram?
		TITKÁR	Te lenni derék ácsmester. Gyere vissza egy óra múlva. (<i>Kikíséri</i>)
		VITELLIUS	Egy óra múlva... Nevetnem kell... Egy óra múlva... Egy óra múlva nem lesz ágy... nem lesznek oszlopok... nem lesz márványpadló... nem lesz ablak... Én... Én lesz még... Lesz még Én... Csak nem itt... Ostia felé fogunk vágatni híveimmel... Hideg lesz... December... december.. Mért kell decemberben véget érnie... Ostia., tengerpart... hidegsült... keményre fagyott utak... Lucius nyilván meg-lógott már... Nem baj... Nem baj... Egy óra múlva... egy óra múlva mindent tudni fogok.
			Tizennegyedik jelenet
		Öregember, <i>Vitellius</i>	
		ÖREGEMBER	(<i>a semmiből bukkan</i> elő) Bizony.
		VITELLIUS	(<i>nem látja meg</i> rögtön) Tessék?
		ÖREGEMBER	(<i>rongyos, szegény</i> öregember) Bizony, bizony...
		VITELLIUS	Mit akarsz? Hogy jutottál be ide? Ki vagy?
		ÖREGEMBER	Bizony, bizony, bizony. (<i>Elűrnék</i>)
			Tizenkettedik jelenet
		Ács, Vitellius. Ács <i>bejön</i> egy szerszámosládával, és mérni kezdi Vitellius ágyát. <i>Magában mormog, felírja a számokat</i>	
VITELLIUS	Hé, ide figyelj...		
ÁCS	(<i>felugrik, három lépést hátrál</i>) Tessék? Van itt valaki?		
VITELLIUS	Ide figyelj, te ács.		
ÁCS	Bocsánat, nem tudtam, hogy...		
VITELLIUS	Semmi baj, ács.		
ÁCS	Nem vagyok ács.		
VITELLIUS	De ács vagy.		
ÁCS	Hát akkor mi vagy?		
ÁCS	Bútorkészítő.		
VITELLIUS	És én ki vagyok?		
ÁCS	Te Vitellius vagy.		
VITELLIUS	Úgy van.		
<i>Csőnd támad</i>			
VITELLIUS	És mit gondolsz...		

VITELLIUS	<i>(felüvölt)</i> Mit akarsz?!! Mit!!!	2. KATONA	Nézz ki az ablakon.
	Tizenötödik jelenet	1. KATONA	<i>(kinéz)</i> Meredek.
<i>Titkár, Vitellius</i>		2. KATONA	Félsz?
TITKÁR	<i>(lélekszakadva be)</i> Itt egy kémünk, akinek sürgős jelentenivalói vannak.	1. KATONA	<i>(észreveszi Vitellius hálóköntösét)</i> Odanézz! <i>(Felemeli, aztán érzi, hogy nedves, eldobja)</i>
VITELLIUS	Ott ment ki.	2. KATONA	Nem kell?
TITKÁR	Kicsoda?	1. KATONA	Vizes. <i>(Megszagolja a kezét)</i> Egy vagyont ér. Kit érdekel, ha egy kicsit vizes! <i>(Felkapja és belegyömöszöli a zsákba)</i>
VITELLIUS	Az az öregember...	2. KATONA	Ugrunk?
TITKÁR	Az ácsra gondolsz?	1. KATONA	Először dobjuk le a zsákokot.
VITELLIUS	Ott ment ki.	2. KATONA	Hogyne. Szétszóródik az egész. Na, szervusz! <i>(Kügrök zsákkal együtt)</i>
TITKÁR	Bepisilek... bepisilek...	1. KATONA	Hülye. <i>(Eltűnik az oszlopok között)</i>
VITELLIUS	Majd. Majd. Mi van azzal a... azzal a kis ugrifülessel... akinek a szandálja... kifűződött... Legalább a nevét sikerült megtudnod?		Tizenhetedik Jelenet
		<i>Titkár, Kém, Vitellius</i>	
TITKÁR	Semmit sem sikerült megtudnom.	VITELLIUS	Nem érted, hogy pucér vagyok?
VITELLIUS	Pedig őt magammal viszem. Tud fuvolázni? Caprira megyünk. Tiberius úszómedencéje akkora... te azt nem ismered... és alulról fűthető... Majd meglátod...	TITKÁR	Vedd magadra ezt. <i>(Leveszi a kém válláról a szakadt köpenyt, és odadobja Vitelliusnak)</i>
TITKÁR	Nem tudlak követni, uram.	VITELLIUS	Megvan a fiú?
VITELLIUS	És a bátyám? Leghűbb tanácsadóm? Akitől sok jót, nem várhatok, de mégiscsak a bátyám? O hol van?	TITKÁR	Keressük. Most hallgasd meg a legjobb kémünket.
TITKÁR	Azt mondta visszajön. Triaria asszony ma reggel elveszítette lelki egyensúlyát.	VITELLIUS	Megvan?
VITELLIUS	Szegény Triaria... Nem csodálom.. A zenészeim még a palotában vannak?	TITKÁR	Bizonyára megvan, sőt, az előbb láttam, már mosdatják...
TITKÁR	Meghallgatod a felderítőt, uram?	VITELLIUS	Mért?
VITELLIUS	Persze. Persze, hogy meghallgatom. Csak szeretnék előbb felöltözni. Ruhát váltani.	TITKÁR	Lucius kijelentette, hogy mocskos, hogy meg kell fűroszteni.
TITKÁR	Mért olyan sürgős, kedvesem? Eddig mért nem szóltál?	VITELLIUS	Ez a Lucius mániája. Mikor gyerek voltam, és még ő volt az úr, minden reggel megnézte a fületem, az orromat, a körmömet és a száj-padlásomat. Minden reggel talált valami kifogásolnivalót. Most már velem nem meri megtenni. Akkor megteszi a kisebbel. Hozzá-tok ide a fiút, de azonnal!
VITELLIUS	Bepisilem.	TITKÁR	Ezt a kémet előbb meghallgatod.
TITKÁR	És?	VITELLIUS	<i>(felöltözik)</i> Így néz ki egy kém? Nem látom, hogy kém volna. Nincs semmi benne, ami erre utalna. Nincs saszeme, nincsenek hegyes denevérfülei, és a szája sem cémavékony. Ezek a jó kém köztudomású ismertetőjelei.
VITELLIUS	Hogyhogy és? Tíz perc múlva rámfagy a hálóköntösöm. Intézkedj!	TITKÁR	A jó kém az, akinek nincsenek ismertetőjelei.
TITKÁR	Megyek. <i>(El)</i>	VITELLIUS	De ez olyan feltűnően nem feltűnő.
VITELLIUS	Le kell venni. <i>(Leveszi magáról a köntöst, kidobja az ágyból és jól betakarózik)</i>	TITKÁR	Hallgasd meg, aztán ítéld róla.
	Tizenhatodik jelenet	VITELLIUS	Gyere csak közelebb, fiam!
<i>Két katona, Vitellius. Két katona lopott, rablott holmival teli véres zsákokot cipel a vállán. Óvatosan lopóznak be a terembe</i>		<i>A Kém közelebb lép</i>	
1. KATONA	Erre mért rövidebb, mondd?		
2. KATONA	A kerten át megyünk.		
1. KATONA	Hol itt a kert?		Nincs is neked olyan rossz arcod. Hosszúkás lóporád van, ennyi az egész. Hunyd be a szemed. Nem hallod?

TITKÁR	(<i>Kémnek</i>) Hunyd be a szemed.				
	<i>A Kém behunyja a szemét</i>				lenni. Persze lehet, hogy megjedtek. Nekem még vannak húzásaim. Es itt van a szenátus is. A pincében. Kaptak enni?
VITELLIUS	Köszönöm. Erre az emberre hallgatsz, de rám nem. Most lépj kettőt előre.	TITKÁR		Kaptak.	
	<i>A Kém kettőt előre lép</i>	VITELLIUS		Csak éri nem kaptam. (<i>A Kémre néz</i>) Okosabb nem lettem tőled, fiam. (<i>Letör egy darabot az ágyából</i>) Tessék. Fogadd el. Színarany.	
	Jó. Jó arca van. (<i>Nézi</i>) És biztonságosan jár, behunyt szemmel is. (<i>A Kémnek</i>) Lehelj rám.				<i>A Kém a Titkára néz, az bólint, odalép és kiveszi Vitellius kezéből a letört darabot, Vitellius elkapja a kezét, és az ágy előtt térdre kényeszeríti</i>
	<i>A Kém rálehel</i>				Mennyit kaptál tőle, hogy nekem ezt a zagvaságot beadd?
	Rendes, sajtuszagú lehelet. A fogai, úgy látom, kitűnőek. A korához képest. Kezdheted.	KÉM		Azt mondtam el, amit láttam, uram!	
KÉM	Kinyithatom a szemem?	VITELLIUS (<i>elengedi</i>)		Mindegy. Mindent tudok. Nem eszik olyan forrón. (<i>Elpityeredik</i>) Én nem is akartam császár lenni. Ők akarták, ők! (<i>A Titkára mutat</i>) Azt mondták, ha nem én, akkor lesz rosszabb! Azt mondták, engem szeret-nek! Hogy engem nem csak azért akarnak, mert én vagyok a leggazdagabb római, per pillanat! (<i>A letört ágydarabra</i>) Add ide.	
VITELLIUS	De még mennyire! Na, mit láttál útközben?				<i>A Kém visszaadja, Vitellius elégedetten dugja a párna alá</i>
KÉM	Semmit.				A kis győzelmektől haladunk a nagyok felé. (<i>Tapsol</i>) Őrség!
VITELLIUS	Vagy úgy.				
KÉM	Tegnapig óriási nyüzsgés, folytonos előrevonulás, futárok, állandó készültség, csapattestek átdobása a síkról a dombvidékre, hídverés, szörványos kivégzések, óriási erő-demonstrációk, száguldozó futárok, és mára... semmi. Megálltak.				
VITELLIUS	Ez neked semmi?				
KÉM	Mindenesetre különös.				Tizennyolcadik jelenet
VITELLIUS	Természetes! Ez az események természete! Mint a betegség. Már azt hinnéd meggyógyult a beteg, felkelt a betegágyból, sült marhahúst eszik, és törkölypálinkát iszik, megnéz magának minden valamirevaló lábat az utcán... megtanul újra mosolyogni, három láztalan nap után pedig már kacagni is... és akkor... akkor... (<i>Elmélázik</i>) És mi van Vespasianussal? Hogy érzi magát?				<i>Három marcona testőr, előbbiek</i>
KÉM	Vespasianus három napja nem mutatkozik. Nem hagyta el a sátrát, amit valóságos kordonnal vettek körül a parancsnokok.	VITELLIUS		Ezt a sajtuszagú urat kötözzétek meg, és vigyétek a pincébe.	
VITELLIUS	Kibírta a jeruzsálemi hőséget és fagyot. Pont ez a kellemes, mediterrán éghajlat tesz majd neki, mi? Mit akarsz tőlem? Mi a jelszó?				<i>A három marcona testőr elkapja a Kémet, aki nem is védekezik - a Titkár csitítja a pillantásával</i>
KÉM	Hatszázezer.				Végig fogom nézni, ahogy az életéért könnyörög! Nem ölöm meg - egy kis orr-fül-gége-operáció lesz csupán... (<i>Int</i>) Vigyétek!
VITELLIUS	Ez mit jelent? Mi hatszázezer?				<i>Viszik ki</i>
	<i>A Kém a Titkára néz</i>				Aztán majd gyertek vissza.
	Ne nézzetek össze nekem? Mi hatszázezer? Mi az a hatszázezer?				<i>Viszik, a Titkár megpróbál utánuk szaladni</i>
TITKÁR	A vérdíj, uram.				Hova, hova?
VITELLIUS	Aha.				
	<i>Csőnd</i>				<i>Titkár megáll</i>
	Ez jó. Ez nagyon jó. És valamelyik testrészem kell produkálnia az illetőnek?				Ismerlek, kófic. Ez a te embered. De nem fogod a tárgyalási pozícióimat álhírekkel meggyengíteni. Ezt neki senki nem fogja elhinni itt. (<i>Titkár mozdulatára</i>) Nem lesz semmi baja, ígérem. Ismersz: tudod, hogy néha betartom, amit ígérek.
	<i>A Titkár mutatja, hogy a fejét</i>				Tizenkilencedik jelenet
	Logikus. Ez az ember legfelismerhetőbb testrésze. Másra nem is igen jó. Éhes vagyok. Ez volt olyan fontos?				3. Centurio, Titkár, Vitellius. A 3. Centurión látszik, hogy véletlenül tévedt be oda, gyorsan kisettenkedne, de Vitellius ráüvölt
TITKÁR	Megálltak.	VITELLIUS		Állj meg, vitéz, állj meg!	
VITELLIUS	Értettem. Mint már mondtam, ez így szokott				<i>Centurio megtorpan</i>
					Hol van az apród? Mit ígértél?
		3. CENTURIO		Cézár.	

VITELLIUS	Hagyjuk a formalitásokat. Megígérted, hogy idehozod.	VITELLIUS	Szerbusztok fiaim! <i>Titkár tapsol - egy dúsan rakott aranytálon hoznak be gőzölgő húst, kenyeret, bort, halat, rákot stb.</i>
3. CENTURIO	Cézár.	VITELLIUS	Hát ezt is megértük! Reggeli. A konyha teljes gőzzel üzemel. Ezt alapvetőnek tartottam, fent északon is, hogy a tábori konyha teljes gőzzel üzemeljen... Mindenkit jóllakattam! Mindig!! Nálam senki sem éhezett! Ha megláttam egy sovány katonát, azt külön kiszedtem a sorból... A soványakat különben sem szeretem. A Soványak azok gyanakvóak, és tovább él-nek... Azonkívül pedig nem tudják élvezni az életet... (Az <i>írnokokra</i>) Ezek kik?
VITELLIUS	Nem értelek	TITKÁR	Az írnokok.
3. CENTURIO	Cézár.	VITELLIUS	Azt látom, hogy írnokok, hozták a kis felszerelésüket... A kis menettfelszerelésüket... Csak épp még egyiküket sem láttam eddig életem-ben... He? (Zabálni kezd, kézzel tépi a gőzölgő húst)
VITELLIUS	Mutasd a kezed. Nem azt, a bak. <i>A Centurio odanyújtja a kezét</i>	TITKÁR	Csodálkozom rajtad.
	Neked hiányzik a hüvelykujjad. Hol a hüvelykujjad?	VITELLIUS	Ennek igazán örülök.
3. CENTURIO	Bedriacumban maradt, Cézár.	TITKÁR	Mindig őket hozom, ha írnokokra van szükséged.
VITELLIUS	Derék, hadviselt férfiú vagy, és értem ontottad véreket. (Felcsillan a szeme) Így kell kezdeni. „Derék, hadviselt férfiak vagytok, kik értem ontottátok véreketek!” (A <i>Titkárnak</i>) A reggeli mellé küldj be három írnokot.	VITELLIUS	Tényleg?
<i>Titkár indulna</i>	Várj. Mondok nekik egy olyan beszédet, hogy sírni fognak. Minden felelősséget vállalok. Es mégis. Heroikus lesz ez. Mit szólsz hozzá?	TITKÁR	Csak te sohasem nézel rájuk.
TITKÁR	És lemondasz?	VITELLIUS	Ezen a rossz szokáson most változtatni fogunk. Rájuknézek. (Rájuknéz) Ezt a kis kopaszt még akkor se láttam soha életemben, ha különben nem szoktam rájuknézni. Ezt a kis kopaszt most szedted össze. (A <i>Kis Kopasztól</i>) Tudsz írni?
VITELLIUS	Undorító szavakat használsz. (Eltűnődik) Igen, le fogok mondani. De mért forszírozod pont ezt a momentumot? Mért dörgölsz folyton sőt a sebeimbe? Mondj le te! Csináld végig te helyettem! Taknyos! (A <i>Centurióhoz</i>) És ha most azt parancsolnám neked... azt parancsolnám neked... hogy döfd le ezt az illetőt... Megtennéd?	TITKÁR	Csak te sohasem nézel rájuk.
3. CENTURIO	Cézár.	VITELLIUS	Ezen a rossz szokáson most változtatni fogunk. Rájuknézek. (Rájuknéz) Ezt a kis kopaszt még akkor se láttam soha életemben, ha különben nem szoktam rájuknézni. Ezt a kis kopaszt most szedted össze. (A <i>Kis Kopasztól</i>) Tudsz írni?
VITELLIUS	Köszönöm. Jó hallani, hogy megtartasz nem létező tisztségemben, mint a nép egyszerű fia és hős katona. (Bizalmasan) Azonban ezt az embert nem szabad kiírtanod. Az ő kezében futnak össze a szájak. Én mindig belezavarodom. (Titkárhoz, hangosan) Siess.	KIS KOPASZ	Cézár.
<i>Titkár el</i>	(Barátságosan a <i>Centurióhoz fordul</i>) Figyelj ide. Te nem láthattad azt a gyermeket, aki reggel, amikor kinyitottam a szemem, itt állt az ágyam mellett. Egy angyal, én mondom neked, egy angyal. Hiányzik. Pedig meg se szólalt. Azt mondták, tud fuvolázni. Mit szólsz hozzá?	VITELLIUS	Nem tudsz.
3. CENTURIO	Cézár.	KIS KOPASZ	Cézár.
VITELLIUS	Kérlek, teremtsd elő. Megkeresed a Második Centuriót, és megmondod neki, hogy kerítse elő az Első Centuriót... Az Első Centurio pedig ismeri a gyereket, és ide fogja hozni nekem. Ráparancsolsz a Második Centurióra, hogy parancsolja meg az Első Centuriónak.	VITELLIUS	Hány éves vagy?
3. CENTURIO	Úgy teszek, Cézár.	KIS KOPASZ	ötvenhetedikben, felség.
VITELLIUS	Köszönöm. Eridj.	VITELLIUS	Felség?
3. Centurio el	Végre egy ügy, amiben kellő körültekintéssel jártam el.	KIS KOPASZ	Ötvenhetedikben, uram.
		VITELLIUS	Uram?
		KIS KOPASZ	Ötvenhetedikben, Cézár.
		VITELLIUS	Aha. Én is. Én is az ötvenhetediket taposom. Nem látszik rajtam, mi? He? (A <i>kis írnok</i> nem válaszol) Rajtad látszik. Hány fiad van?
		KIS KOPASZ	Lányaim vannak, Cézár.
		VITELLIUS	Jó neked. Nem hagysz rájuk semmit, mi? Igazad van. Rák vagy?
		KIS KOPASZ	Rák?
		TITKÁR	Az, rák, persze, hogy rák...
		KIS KOPASZ	Rák vagyok.
		VITELLIUS	A rák jegyében születél, mint én... Ámbár én szűz vagyok... az ascendensem a rák... Nem vagy te szűz véletlenül?
		KIS KOPASZ	De.

Huszadik jelenet

Titkár, írnok, három, Vitellius. Az írnokoknak kis felszerelésük van: számoly, tinta, írőpad stb.

VITELLIUS	Éhes vagy?	VITELLIUS	Csak azt ne! Megint valami kotyvalékot fog itatni velem! Meg akar hánytatni. Ez a mániája! <i>(Diktál)</i> „Most, amikor türelmetlen rómaiak ezrei, mit ezrei, tízezei csak arra várnak, hogy az első konzul, Aulus Vitellius, akinek kezébe sorsukat, anno... anno... akinek kezébe sorsukat ez év tavaszán letették, akinek képére hűséget esküdtek a hatalmas birodalom minden szögletében... s tették ezt minden kényszer, minden erőszak, a hűzítés vagy zsarolás undorító kísérőzenéje nélkül, tették belső meggyőződésből, önként, áradó szeretetük megnyilvánulásaképpen...” <i>(Titkárhoz)</i> Nem túl hosszú a bevezető?
KIS KOPASZ	Igen.	TITKÁR	De. Különböznél szép. Meglepsz, uram.
VITELLIUS	Tessék.	VITELLIUS	Készülj fel egyebekre is. Még nem tettem ki minden lapot. Még vannak tartalékaim. Írod? Akkor most te jössz... Testamentum... „Mit hagyok népemre? Mindent. Mindenemet népemre hagyom. Népemre, mely az utolsó percekig tántoríthatatlanul...” <i>(Titkárhoz)</i> Hívd meg mégis Aspasianust.
<i>Odadob neki egy lerágatlan csontot, az elkapja és mohón enni kezd!</i> <i>Hát akkor kezdjük az elején. (1. Írnoknak)</i> Kész vagy?			
1. ÍRNOK	Cézár.		
VITELLIUS	Izé. Szózat. <i>(Eltöpreng)</i> Szózat népemhez! Leírtad?		
1. ÍRNOK	Igen, Cézár.		
VITELLIUS	Olvasd vissza.		
1. ÍRNOK	Szózat népemhez!		
VITELLIUS	Ne kiabálj. Szépen, halkán, érthetően.		
1. ÍRNOK	Szózat népemhez.		
VITELLIUS	Ez túl halk. Értelmes, hétköznapi beszédő-nusban olvasd vissza nekem. Világos?	<i>Titkár elindul</i>	Ne! Gyere vissza! Adj tejet. Tejet hozass!
1. ÍRNOK	Szózat népemhez.	<i>Titkár elindul</i>	Várj! Anyánk?
VITELLIUS	<i>Így már jó lesz. (A 2. Írnokhoz) Most te jössz. Testamentum a gazdasági helyzetről. (Vár)</i> Érted is, amit leírsz, vagy csak leírod?	<i>Titkár bólint</i>	Kár. <i>(Határozottan)</i> Kérlek, ne maradj el soká.
2. ÍRNOK	Értem, uram.	<i>Titkár el</i>	Hol tartottam?
VITELLIUS	Olvasd vissza.	1. ÍRNOK	„...áradó szeretetük megnyilvánulásaképpen...”
2. ÍRNOK	Testamentum a gazdasági helyzetről.	2. ÍRNOK	„tántoríthatatlanul”
VITELLIUS	Valóban. Romok felett állunk... <i>(Észreveszi. hogy ír)</i> Még ne írd - még csak gondolko-zom... Még csak elméláztam valamin... akkor írsz, ha felemelem a mutatoujjam... romok felett állunk, de ezek a romok, félreértés ne legyen... nem az épületek romjai... Róma ragyogóbb, mint valaha... nem, lelkek romjai fölött állunk... Azon tapodunk durva bakan-csainkkal... <i>(A 3. Írnokhoz)</i> Te pedig, kedves barátom... te leírod azt, ami közben az eszem-be jut. Rendben?	3. ÍRNOK	„szükségem többé...”
KIS KOPASZ	(ír) „Romok-föl-ött-”	VITELLIUS	<i>Úgy van. (A 3. Írnoknak)</i> „A vágnak nem lehet parancsolni, de azt, hogy hogyan élsz, te magad döntöd el.” Megvan?
VITELLIUS	Állj! Majd mondom! Töröld le! Majd szólók. Értesz engem?	KIS KOPASZ	„A vágy-nak”
KIS KOPASZ	Igen.	VITELLIUS	Magadban. <i>(1. Írnoknak)</i> „...áradó szeretetük megnyilvánulásaképpen, mely szöges ellen-tétben áll egy vén impotens és egy ifjú kéjleső, nevezetesen Galba, e nyálas szűkkeblű, kegyetlen és tehetségtelen katona, valamint Otho, ez az élveteg, feledékeny, nemibeteg és arrogáns arisztokrata fiú által, talpnyalóik, rabszolgáik, általuk megzsarolt és őket meg-zsaroló tömegek általi aljas, csalárd, hamisítá-sokon, nyilvánvaló csalásokon alapuló mérhetetlen hatalomvágyuk által feltüzelt, állí-tólagos kikiáltásának és megválasztatá-sának, mely...” <i>(A 2. Írnoknak)</i> „...Tántoríthatatlanul, az utolsó lélegzetvétélé-ig tántoríthatatlanul kitartott mellettem, s ezért kertjeim gyümölcsét, családom roppant va-gyonát, mely törvényes örökhagyások és pénz és föld bölcs, előrelátó művelése, forgatása révén keletkezett - mindezt népemre hagyom, és pedig fél éven át hetenkénti ingyenes gabonaosztások, havontai nagyszabású gladiátorversenyek, valamint hatszáztizenhét Minerva-templom alapításával a birodalom egész területén, s melynek kezelésével - nehogy a törvénytelenül ura-lomra törő Vespasianus... nehogy a törvénytelenül uralomra törő Vespasianus...” <i>(A 3. Írnoknak)</i> „A törvények csarnoka - szélvédett liget - a törvények -fiák; a gyökerek - ha e fákat kivágná valaki - ott maradnak a
VITELLIUS	Én viszont nem azt akarom, hogy értsél, csak azt, hogy cselekedj úgy, mintha értenéd. Cselekedj úgy, ahogy akarom. Világos?		
KIS KOPASZ	Igen.		
VITELLIUS	Akkor írd le ezt: „Mire megtanultam bánni ve-le... nincsen rá szükségem többé.” Megvan?		
KIS KOPASZ	„Meg-ta-nul-tam”		
VITELLIUS	Magadban szótagold. <i>(Kezét dörszöli, a magasba pillant)</i> Kezdjük a szózattal. Már minden ízében ki van csiszolva, itt van a fejemben, egy valóságos drágakő, szúr, itt belül... <i>(Halkán a Titkárnak)</i> Kezd megfájdulni a fejem.		
TITKÁR	Hivatom Aspasianust.		

	föld alatt..." (Az 1. Írnoknak) „...megválasztásának, mely szándékainkkal ellentétes lépésre kényszerítve, az állam első emberének szerepét kényszerítette reánk, melyet mi korántsem a hatalom iránti elfojthatatlan sóvárgásunk miatt, hanem tévelygő népünk iránti olthatatlan szeretetünkől vezérelve, és a keletkező, netáni hatalmi úrt... netáni hatalmi úrt..." (A 2. Írnoknak) „Vespasianus, akinek előrehaladott kora arra enged következtetni, hogy rövidesen újabb válsággal kell számolnunk, nehogy tehát Vespasianus roppant vagyonunkat, mely e perctől kezdve a tiétek, nála megszokott rókamosollyal, mérhetetlen zsebeibe, ládáiba süllyessze, hogy állítólagos katonai sikereinek fedezetét megteremtse, hiszen köztudomású, hogy hány tucat keleti fejedelmet vásárolt már fel a ti véreteken szerzett mérhetetlen kincseitekből, hogy az-tán ugyanezek a keleti fejedelmek, fejedelem mivoltukra, üres hűségesküjükre való hivatkozással, a pénzek maradékát ocsmány, felfuvalkodott, színházi udvartartásuk fenntartására pazarolják..." (A 3. Írnoknak) „A bűdösség forrásai. Mindig felfakadnak". Igen, igen. Pontot a kettő közé. Igen. És tedd hozzá: „Az ember mindig sebeket ejt, gondolat-jel, önmagán." Azt, hogy gondolatjel, azt ne írd le, hanem írd a gondolatjelet. Jól van.	TITKÁR	Élő excsászár?
		VITELLIUS	Parancsolsz?
		TITKÁR	Sabinus.
		VITELLIUS	Nem ezt mondtad.
		TITKÁR	De ezt mondtam.
		VITELLIUS	Sabinus?
		TITKÁR	Küldd el az írkokokat.
		VITELLIUS	Előbb olvassák vissza.
		TITKÁR	Majd utána. Majd visszajönnek és visszaolvasás.
		VITELLIUS	Nem jönnek vissza. Most akarom.
		TITKÁR	Kár.
		VITELLIUS	Akkor adják ide, elolvasom. (Az írkokoknak) A krikzkrakszaikat, uraim.
		<i>Odaadják neki</i>	
			Mi ez? Mi ez az ákombákom? Letisztázn. Azonnal. Takarodjatok. Vigyétek a kis számolyaitokat is.
TITKÁR	(sietve bejön) Sabinus közeledik, Cézár.		
VITELLIUS (türelmetlenül)	Várj. Eszembe jutott még valami. (A 3. Írnoknak) „Mire kimondta az ember, amit kimondani akart, vessző, leereszt, mint egy léggömb, pont. Ezt hívjuk másként szomorúságnak." Világos? (A Titkárnak türelmetlenül) Azt akarod, hogy rögtönözzen? Tudod, hogy nem tudok rögtönözni. Várj. (A 3. Írnoknak) „A hiányainkból élünk mindannyian. Az tesz minket tehetségessé." Felírtad? Nem? Hát akkor írd fel. (Titkárhoz) Tegyéél tehetségessé.	<i>Írnokok el</i>	Biztos, hogy ezek írkokok? A Kis Kopasz! A Kis Kopasz az jöjjön vissza!
		<i>A Kis Kopasz visszajön</i>	Írd: „A nagy titok, kettőspont, előbbre tartani, vessző, mint ahol az ember éppen van, pont." Megvan? Akkor mehetsz.
TITKÁR	Nálad tehetségesebb embert még életemben nem láttam, uram.	<i>A 3. Írnok el</i>	
VITELLIUS	Csak?		Egy betűt se vettem ki abból, amit leírtak.
TITKÁR	Nincs csak.	TITKÁR	Sötét van itt, uram.
VITELLIUS	De van. Nézz körül.	VITELLIUS	Mi az, beborult?
TITKÁR	Nincs csak.	TITKÁR	Nem csoda.
VITELLIUS	Sabinus közeledik, mondd.	VITELLIUS	Ítéletidőket élünk? Vagy mi van? (Kinéz) Fel-hők. Én felhőim. (Üvölt) Fáklyákat ide!! Fáklyákat! I
TITKÁR	Itt van.	<i>Bejön tíz fáklyás katona</i>	
VITELLIUS	Itt van, mondd.	TITKÁR	Na, ugye.
TITKÁR	Igen.	VITELLIUS	Akkor hadd ismétljem el az ultimátum szövegét.
VITELLIUS (üvölt)	És alkudozni akar velem! Idejön, hogy alkudozzon velem!! Idejön, hogy felrúgjon egy kész megállapodást!! Idejön, hogy bohócot csináljon belőlem!! Idejön, azt hiszi, hogy vége a játsszmának, hogy aki itt fekszik, aki itt hever ezen az átizzadt fekhelyen az egy hülye, egy üres hólyag, egy rossz ripacs!! Hát meglátjuk, meglátjuk! (Halkabban) Nem szabad vesztesnek lenni. A dolgoknak el kell menniük egymás mellett. (A 3. Írnoknak) Írd. „Nem szabad vesztesnek lenni. A dolgoknak el kell menniük egymás mellett? Nem, a dolgoknak. Abba az embereknek is bele lehet érteni. Aztán kiadjuk a kis könyvecskémet. Vinni fogják, mint a cukrot. Egy excsászár aranyköpései.	VITELLIUS	Minek a szövegét? Obszcén szavak.
		TITKÁR	A megállapodását.
		VITELLIUS	A szerződés szövegét. Mely egyenrangú felek között köttetik. Ésszerű alapokon nyugodva, mely...
		TITKÁR	A módosításokra szeretném felhívni a figyelmet, uram.
		VITELLIUS	Császárom.
		TITKÁR	Császárom.
		VITELLIUS	Ez nem rangkørság nálam, hidd el, fiam. Ez csak lélektani hadművelet A saját magam

	megnyugtatóására. Hisz a címet nem fogadtam el, ez köztudomású. De azért az vagyok. Vagy nem vagyok'?	LUCIUS	Tessék?
TITKÁR	Az vagy, uram.	VITELLIUS	Álmomban. Én fejbevágtam az evezőmmel, mert mire a csónakhoz ért, már akkora lett, mint egy krokodil...
VITELLIUS	A jós nem jött el ma reggel. Holott hívtam.	LUCIUS	Akarod, hogy beszéljek helyetted én?
TITKÁR	Itt volt. Jókat mondott.	VITELLIUS	Tudsz így csinálni a szemöldököddel? (<i>Mutaj</i>) Tudsz?
VITELLIUS	A gyűrűt visszaadta?	LUCIUS	Miért?
TITKÁR	Nem.	VITELLIUS	Tudsz vagy nem tudsz?
VITELLIUS	Szerezd vissza. Csak kölcsönbe van nála.	LUCIUS	Tudok.
TITKÁR	A szövegmódosítások, uram...	VITELLIUS	Mutasd. <i>Lucius megpróbálja</i>
VITELLIUS	Apropó, szövegmódosítások. Nézz ide. Mi ez? (<i>Felemeli a mutatóját</i>)		Látod... Látod?
TITKÁR	Nem tudom.	LUCIUS	Nehéz.
VITELLIUS	Vigyázz magadra. Ennyit a szövegmódosításokról.	VITELLIUS	Pedig csak ennyit kérek tőled. Míg itt van az öregember, nézz rá merőn. Néha majd össze-suttogunk. S a többi.
Huszonnegyedik jelenet			
<i>Lucius, Titkár, Vitellius, fáklyások</i>			
LUCIUS	(<i>be, lendülettel, erőltetett vidámsággal</i>) Felébredtél végre, kedvesem?	TITKÁR	Akkor hát megengeded, hogy ismertessem a módosításokat?
VITELLIUS	Kezdek magamhoz térni... És intézkedem... Nélküled... Te érted ezt? Nézz körül... Kik van-nak itt? És te? Te hol állsz? Hol jársz ilyenkor?	VITELLIUS	Egy frászt engedem meg. Szarok a módosításaidra. A személyiséggel fogom lehangolni őket. A személyiség ereje - ez a következő lecke. (<i>Luciushoz</i>) Mindig nyúz. Az egyetlen fontos dologban nem tud segítségemre lenni. Kérlek szépen, reggel, ahogy ki-nyitom a szemem, ott állt az ágyam előtt... egy angyal... egy mézcsöpp...
LUCIUS	Csapatszemlét tartottam.	LUCIUS	Az a kis vakarcs'?
VITELLIUS	Triaria őrjöng. Tudom. Triaria sír. Tudom. Triaria a haját tépi. Tudom. Triaria a feleséged. Tudom. De ki az a Triaria? Tényleg. Igaz? Ki az a nőszemély, aki oly könnyen elveszíti lelki egyensúlyát? Amit különben - köztünk szólva - megértek. Ki ez a nő, aki miatt - hang-súlyozom -, <i>aki miatt én még</i> mindig itt fekszem az ágyamhoz szögezve, mondhatni megalázva és tehetetlenül, mert a bátyám, a saját édesbátyám egy Triariáért elhagy engem! Ki neked az a Triaria? És mi vagy te a Triariának?	VITELLIUS	Ízlésvitákba nem bocsátkozom veled. Isten óvjon attól. Triaria rólad épp eleget elárul! Triaria! Egy kis vakarcs!
LUCIUS	Ne kiabálj.	LUCIUS	Itt várakozik a lépcsőházban. Valami bunkó legionárius ijesztegeti.
VITELLIUS	Nekünk nincs magánéletünk. Hallod? Itt a tévedés. Nincsenek titkaink. De nem is ez a fő. Nem akartalak megbántani, sőt, megértelek. De mégis fáj. Ha te elmész, elmehet más is. Kérlek, gondoldj erre, ha üzen megint...	VITELLIUS	(<i>a Titkára néz</i>) Hogyan?
LUCIUS	Hisz tudod, hogy...	TITKÁR	Gondoltam, előbb végezzünk a fontosabb ügyekkel.
VITELLIUS	Fő, hogy itt vagy. Fő, hogy itt vagy, és nem hagysz el engem többé. Hozzánk legközelebb te állsz. Beszélj. Mit láttál? Mennyien vagyunk?	VITELLIUS	Kezded megint? Azonnal hozd be! (<i>Tapsol</i>)
LUCIUS	Nincs okunk megijedni.	Huszonkettedik jelenet	
VITELLIUS	Sabinustól? Viccelsz?	3. Centurio, Apród, előbbie	
LUCIUS	Elindult ide.	VITELLIUS	(<i>a belépő 3. Centurió</i> nak, aki kézenfogva hozza az Apródot) Tudtam, hogy rád számíthatok! Mutasd a bal kezéd! Te vagy az, tényleg. Még nem találtad meg a hüvelykujjadat? (Az Apródnak) Hát te hogy vagy, Hüvelyk Matyi?
VITELLIUS	Tudom. Mindent tudok. Sabinus? Öreg, 6, olyan öreg! És akarata ellenére keveredett bele. Én ezt fogom kérlek kihasználni.	<i>Apród hallgat</i>	
LUCIUS	Vedd őt komolyabban, kérlek.	3. CENTURIO	Válaszolj, ha kérdeznék.
VITELLIUS	Egy nyúl úszott felém a tavon.	VITELLIUS	Ne bánts. Nem kell válaszolnia. (Az Apród-nak) Gyere ide.
		<i>Apród nem mozdul</i>	
		3. CENTURIO	Eredj, ha hívnak.
		VITELLIUS	A kutya fáját, idejön ő, ha hívom. (Az Apród-nak) Lépj bátran közelebb.

Apród nem megy		LUCIUS	Igen.
	Hogy hívnak?	VITELLIUS	Akkor nyilván meg van sértve, hogy az öccse a sikeresebb. Itt megfoghatnánk. Mit gondolsz, Lucius?
TITKÁR	A neve: Asiaticus.	LUCIUS	Ugratsz?
VITELLIUS	Ázsiából való vagy, fiú?	VITELLIUS	Eszem ágában sincs, a tanácsodat kérem... <i>(A homlokára csap)</i> Jaj, ne haragudj, elfelejtettem, hogy... Milyen hülye vagyok, bocsáss meg... Hiszen te... rólad nem feltételezném... Hát mért... Neked jobb így... Én vagyok exponálva, de mindenen osztozunk... Nem? Nem gondolod?
Apród hallgat			
TITKÁR	Sabinus vár.		
LUCIUS	A parókád.		
VITELLIUS	<i>(lekapja a fejről a félrecsúszott parókát, a kislőre mosolyog - biliárdgolyó feje van)</i> Hány éves vagy?	Lucius hallgat	
Apród hallgat		VITELLIUS	<i>(leszáll az ágyról, odamegy hozzá és meg-csókolja)</i> Ne haragudj. Ismersz. Tudod, hogy milyen gyors a nyelvem. Nem akartalak meg-bántani...
	<i>(Tapsol)</i> A Palatiumban levő összes katonát riasztani! Fegyvereket szétosztani! Ide, a terembe vagy húsz szálfegyenes legionáriust! <i>(Az Apródnak)</i> Te ideálisz a jobbjomra, Asiaticus.	LUCIUS	Sabinus az ajtód előtt áll.
		VITELLIUS	Tudom. És ez a mitugrász épp most szaladt el valahová...
Az Apród odaáll a baljára		LUCIUS	Te küldted el.
	A jobbjomra! Nem tudod, melyik a jobb kezed? Nem tudod megkülönböztetni a jobbot a baltót? A szénát a szalmától?	VITELLIUS	Én?
		LUCIUS	Igen, a fiaid után.
3. CENTURIO	Meg van ijedve.	VITELLIUS	Megvárom.
VITELLIUS	Kuss. <i>(Az Apródnak)</i> Állj ide szépen. Úgy ni. Ugye mondtam! Ugye megmondtam! Kifűződött a szandálja! Kifűződött a szandálja! Tessék! Kinek van megfigyelőképessége? <i>(Az Apródnak)</i> Fűzd be szépen a szandáloedat, Asiaticus.	LUCIUS	Nem kellett volna visszahívni őket.
Apród leguggol, befűzi		VITELLIUS	Azt gondolod?
VITELLIUS	<i>(szeretettel nézi)</i> A fiaim! Hol vannak a fiaim?	LUCIUS	Azt.
TITKÁR	Már úton vannak, uram.	VITELLIUS	<i>(magához inti a 3. Centuriót)</i> Te ügyes vagy, fiam, benned eddig még nem csalódtam. Hozd vissza a titkárt, mielőtt valami ostobaságot csinálna.
VITELLIUS	Hová?	TITKÁR	<i>(lőhalálában)</i> be) Sikerült elérni őket, uram. A városkaputól fordulnak vissza. Itt lesznek ha-marosan.
TITKÁR	Ostiába - ahogy megbeszéltük.	VITELLIUS	Ez biztos?
VITELLIUS	Csúfolsz engem? Én ilyet soha nem mondtam! Azt állítod, hogy én küldtem előre őket?	TITKÁR	A leggyorsabb futót küldtem utánuk. Láttam a menetet odafönről.
TITKÁR	Nem.	VITELLIUS	Akkor nincs mit tenni.
VITELLIUS	Még szerencse.	VITELLIUS	<i>(Luciushoz)</i> Kár volt őket visszahívni, mi? Most már biztonságban volnának. Jobb, ha itt állnak mellettem. Az erőt ad. Futni ráérünk az-után is, nem igaz? Anyánk itt járt nálam ma reggel...
Titkár kiszalad		LUCIUS	<i>(csodálkozva)</i> Valóban? Őt nem kéne a dolgaidba beráncigálni.
VITELLIUS	<i>(az Apródnak fordul)</i> Ne. Nesze. No. Nyisd ki a markod.	VITELLIUS	Én is ezt gondolom. El is küldtem.
3. CENTURIO	Add a mancsod.	LUCIUS	Hová?
VITELLIUS	Csitt. Tudja ő. <i>(Az Apród kezébe tesz valamit)</i> Két fülbevaló. Vigyázz rá.	VITELLIUS	<i>(huncutul)</i> Majd megtudod...
LUCIUS	Jönnek föl a lépcsőn.		
VITELLIUS	Náluk van a pénz?		
LUCIUS	Igen.		
VITELLIUS	És mondd, Sabinus végre is az öccse avagy a bátyja Vespasianusnak?		
LUCIUS	Féltestvérek.		
VITELLIUS	Sose tudtam rájönni. De ő az öregebb.		
			<i>Halálos csönd hull a teremre</i>

Huszonharmadik jelenet

Sabinus és kísérete, előbbieik. Lépések hallatszanak odakintről, visszhangzó dobbanások, fegyvercsörgés. Aztán csönd. Tanakvás hangjai. Vitellius felemelt kézzel, mint egy karmester, vezényli a csöndet. Egy katona lopódzik be az oszlopok között, csupasz kard-dal a kezében, mögötte még kettő - fejükön legionárius sisak, kezükben pajzs. Amikor meglátják a néma tablót a fáklyák fényében, visszahőkölnek. Kiszaladnak a színről. Csend. Négy hatalmas díszes testőr között egy töpörödött öregember jön be (már láttuk egy pillanatra, amikor látomáskén' megjelent Vitelliusnak), elegáns, kis díszkard is lóg az oldalán, van tartása, jó katona lehetett valaha. Mögötte négy katona cipel egy veszettül nehéz ládát. Utánuk még jönnek vagy tizen. Sabinus megpillantja Vitelliust, tesz három lépést felé, aztán tisztas távolban tőle megáll

VITELLIUS Mi van?

Csend

Ki vagy te?

Csend

Csak azért kérdezem, mert bejelentés nélkül, fegyveresekkel társz be ide, a népfelség szí-ne elé. Meg akarsz félemlíteni? Vagy mit akarsz? Pusztá szavamat szegzem melled-nek, te gyilkos?

SABINUS *(halkan)* Vitellius.

VITELLIUS Úgy hívnak, csakugyan. *(Luciusnak)* Tudja a nevem. Ki ez?

TITKÁR Sabinus 8, a város parancsnoka.

VITELLIUS Hogyan? Fáklyát ide! A szemem lehet rossz. Homály, homály borult két szememre. Ó az? A város parancsnoka, azt mondod, ő maga? Sabinus?

TITKÁR Igen.

VITELLIUS *(leszáll az ágyról, összefogja a rongyos köpenyt magán és Sabinus elé siet, át akarja ölelni, de Sabinus hátrálva elhárítja)* Edes szí- vem...

SABINUS Bocsáss meg, Vitellius, de mostanában kissé elhagyott a humorérzésem...

VITELLIUS *(megáll)* Bocsáss meg, nem tudtam ezt. *(Ne- vet)* Jobb is, ha egy öregember komolyan veszi az életet. Ha nevet, még kilátszik az a pár laza fog a szétrohadt ínyében... Oda lesz a megszerzett tekintély, a tisztelet, mivel pár száz ősz hajának tartozunk, rongyos ágyékának és kiegészített tekintetének... Sabinus... Sabinus... Sabinus... Szép neved van. Mi szél hozott?

SABINUS Rövid leszek.

VITELLIUS *(az Írnoknak)* Ezt ne jegyezd fel. Nem tartja be. Ha elkezd beszélni, nem hagyja abba. Összehord tücskötbogarat, hisz annyi, de annyi szempontja van mostanában... Csak az ifjúságnak oly sietős. Mi, öregek, tartunk össze, drága Sabinus.

SABINUS Nem tudom, mért vagyok olyan türelmes veled, Vitellius.

VITELLIUS Minek nézel te engem? Itt állsz, rabolod a drága időmet, és te beszélsz türelmemről? Egy ország vár itt - nézz körül -, egy ország, és te türelmemről papolsz nekem?

SABINUS Pap nem vagyok, céloom nem is a bosszú - én csak közvetíték...

VITELLIUS Ne haragudj rám, nem akartalak megbántani. Igaz - te csak közvetítesz... Nem azt mondod hát, amit gondolsz, nem azt teszed, amit szeretnél, csak közvetítesz, azt mondod...

SABINUS Ne forgasd ki a szavaim.

VITELLIUS Ha volna mit, ha volna mit! Hát mit akarsz? Éhező gyermekek csapatait az országutakon? Gőzölgő dögtetemeket, nyüzsögő legyekkel? Gyermekeküket szemétkupacokban? Uszkós falakat, feldúlt vidékei? Ehínséget akarsz? Zúrzavart? Leprát, pestist, ragályt?

Csend

Tudod te, hogy mit beszélsz? Tudod te, hogy mit akarsz?

Csend

Látod, magad se tudod, hogy mit akarsz.

SABINUS Három napod van, Vitellius.

VITELLIUS Mért éppen három?

SABINUS Három napod van. Elhoztam a pénzt.

VITELLIUS Az, hogy elhoztad a pénzt, az jó. Helyesen cselekedtél. De én nem alkuszom. *(Valamit súg a Titkárnak, aki kimegy)* Mondd, felesküdtél már az öcséd nevére?

SABINUS *(némi csend után)* Még nem.

VITELLIUS Ezek szerint még én vagyok a császárod - vagy tévedek?

SABINUS Látszólag nem tévedsz.

VITELLIUS Az ilyen látszatokat kedvelem. Először Galbára esküdtél fel Néro után - jött Otho -, rá is fölesküdtél - jött m én - és rám is felesküdtél -, jön Vespasianus, és rá is fölesküdtél...

SABINUS Tehát nem mondasz le.

VITELLIUS Kemény legény vagy, mi?

SABINUS Nem fogsz lemondani?

VITELLIUS Ki mondta ezt? Én csak - kérdezősködöm.

SABINUS Nem mondasz le?

VITELLIUS Unalmas vagy, hogy ezt hajtogatod. Nem az a dolgunk, hogy száraz és értelmetlen érve-lésbe bocsátkozzunk egymással, Sabinus. Az állam teste sorvad - mert túl sok, túl sok kötelék fűz túl sok embert túl sok felé. Túl sok... ez a jelszavam. Nos: császárod vagyok, és ez megnyugtat. Mennyi pénz van e ládában?

SABINUS Hárommillió.

VITELLIUS Csúfolsz?

SABINUS Ennyi van e ládában. Tiéd. Ha akarod.

VITELLIUS Akarom.

SABINUS A szavadtól függ.

VITELLIUS Császárod vagyok.

SABINUS Nem értjük egymást.

VITELLIUS Én is azt hiszem: Tőlem nem függ semmi. E száraz vita nem való mihozzánk, két meglett

férfihoz, kik láttunk már egy s mást - nem igaz? De azért lásd be, méltatlan, hogy hárommilliót csak úgy... valaki... Talán te? Hogy hárommilliót elsinkófájtatok... Ennyire taksáltak hát engem - harmadik napja tárgyalunk, és harmadát kapom...

SABINUS Úgy van.

VITELLIUS Számolni sem tudok, azt hiszed? Csak egyet-len napom többre van, mint hárommillió! Ez itt egy szimbolikus összeg, és egy szimbólumot nem lehet feltrancsírozni, szétszabdalni, felporciózni... A szimbólumok sérthetetlenek. Vegyem el erőszakkal? (*Tapsol*)

A kijáratokat felfegyverzett katonák állják el - szedett-vedett népség. Titkár visszajön

Ehhez mit szólsz?

SABINUS (*mosolyog*) Foglyod vagyok.

LUCIUS Aulus, engedd meg...

VITELLIUS Egy pillanat. (*Sabinustól*) Megadtad hát magad?

SABINUS Szeretnék megérteni.

VITELLIUS Ha így van - jó úton jársz.

SABINUS Lemondasz?

VITELLIUS Le én - ha így kívánja államunk...

SABINUS Köszönöm. Akkor küldetésemnek vége is.

VITELLIUS De mi az állam? Ki az állam? Kik vagyunk?

TITKÁR Császárom, nagylelkűséged mindenki előtt ismeretes.

VITELLIUS Az állam hol van? Melyik területben? Vagy a város, a házak, a kövek - az volna az állam? A szajháink lehelletében nincsen állam? Az ótvaros macskáinkban, melyek terjesztik a ragályt... A megpimpósodott borainkban nincsen állam? Ki kívánja? Mondd?

SABINUS A válasz egyszerű.

VITELLIUS Vagyis?

SABINUS Akinek befolyása van.

VITELLIUS Köszönöm. A pénz enyém. A város is. Metchsz.

SABINUS (*katonáihoz*) Vigyétek!

Felemelik a ládát, és elindulnak kijelé. Vitellius „katonái” utat nyit-nak nekik

VITELLIUS Állj! Fegyverezték le őket!

Sabinus mosolyogva visszanéz

VITELLIUS Úgysem jutsz messzire!

Sabinus legyint

VITELLIUS Flavius Sabinus! Városparancsnok!

Sabinus megáll. Vitellius odaszalad elé, kézenfogja és a színpad közepére vezeti

Bocsáss meg nekem, gyarló embernek, ezért a kis bolondozásért. Bocsáss meg, ha tudsz... (*Zokog*) Hisz ismered te az embert... Ismersz

engem (*Lerogy elé*) Az én életemnek vége. A hatalmamnak is. Ez a pénz... ez a pénz már úgyse lesz az enyém... Hagyd itt, nyugodtan... Minden fillérével elszámolok majd neked, vagy a tiednek... Szét fogom osztani, így csendesítem le híveimet, akik veszett kutya-ként még bármire képesek... Én meghúzódok majd valahol... Ha engeditek... Nincs már semmilyen ambícióm... Csak a gyermeknevelés... A családom... Germanicus... A kis Germanicus... (*Sír*)

SABINUS Még princeps vagy, Vitellius, viselkedj princeps módra.

VITELLIUS Igen, igen! Úgy teszek! Te nagylelkű ember! Aki öcsédet nemegyszer kisegítetted, mikor... De nem folytatom... Nem akarom feltépni a régi sebeket...

SABINUS Őt ne keverd bele...

VITELLIUS Igazad van - ez méltatlan hozzánk. Könyörgöm - vidd ezt a pénzt... Vigyétek... Hát azt hiszed, pénzért vállaltam...

SABINUS Mit akarsz? Mondd ki világosan.

VITELLIUS Én most kimegyek a Forumra és lemondok. Egyértelműen fogok beszélni. Elbúcsúzom híveimtől, akik szerettek. Aztán Apolló templomában találkozom veled - kezedre adom magam. De te megígéred, hogy nem lesz bántódása senkinek az enyéim közül...

SABINUS Megígérem. S ha a szavam nem nyom a szemedben eleget... (*Int a katonáinak, hogy tegyék le a pénzt*)

VITELLIUS Vigyétek ezt a pénzt a szemem elől. Vigyétek.

SABINUS Úgy lesz, Vitellius. (*El, katonákkal, pénzesládával együtt*)

VITELLIUS (*magábaroskadtan*) Miért? Miért? Mit tettem? Mért adtam neki vissza ezt a pénzt? Miért?

LUCIUS Visszahívjam?

VITELLIUS Bohócot azt nem csinállok magamból. Csak érteni szeretném.

LUCIUS Javadra fordíthatjuk ezt is.

VITELLIUS Meg az ellenkezőjét is. Hagyjatok magamra! (*A Kis Kopaszra, a csonkakezűre és a kisiúra mutat*) Ti velem maradtok!

TITKÁR Megérkeztek a kisiúk, uram.

VITELLIUS Elég baj ez nekem. Még egy gond. Mikor már biztonságban voltak. Mi legyen?

LUCIUS Egy teljes óránk van még, Aulus. Utána már semmiért sem vállalom felelősséget. (*El*)

VITELLIUS Ez megsértődött?

TITKÁR Pedig az ó magánhadserége nélkül sehova se jutunk...

VITELLIUS Szaladj utána!

TITKÁR Visszajön.

VITELLIUS Szaladj utána!

Titkár el

APRÓD Jaj de fáradt vagyok!

VITELLIUS	(<i>meghökken</i>) Tessék?	NEVELŐ	Elfáradt, Cézár.
<i>Apród hallgat</i>		VITELLIUS	Hozd ide. (Az <i>Apródnak</i>) Ugyanis, mi, Vitelliosok a sárkányfogvetésből származunk. Ezt sokáig nem lehetett tudni. Nem derült ki. Hisz földművesek, sőt, tudom én, mik voltak az őseim, mielőtt pézskölcsönzéssel foglalkoztak volna... Apám már háromszoros konzul volt, bizony! De tudod... úgy van az, hogy a kiválasztottság jelei - azok lassan ütköznek ki az emberen... Látod, a te arccskád is oly pihész... Egyszer majd borotválkozni fogsz... És akkor szakállad leszel... Aztán kihullanak a fogaid... és meghalsz. (<i>Eltűnődik</i>) Mire akartam kilyukadni? Szeretném, ha jóban lennél a fiammal, Germanicusszal. Szeretném, ha ti lennétek a legjobb barátok. A Forumra pedig kiviszem magammal. Hol van?
<i>Apród hallgat</i>	Én is fáradt vagyok, hallod? Én is. Én is.		
	Nézz rám. Hát láttál már ennyi rengeteg húsi szenvedni? Semmiért? Mások vétkeiért? Add ide a kezed. Érintsd meg a hasamat. Érints meg. Nyugodtan. Zúg, morog egyfolytában. Erzed?		
APRÓD	Igen.		
VITELLIUS	Megszólat! Megszólat! Megszólat!	NEVELŐ	Alszik.
3. ÍRNOK	A hasam az nekem is szokott fájni, nagyságos úr.	VITELLIUS	Ébreszd fe! Magammal viszem.
VITELLIUS	Ikrát egyél mézzel. Az elmulasztja.	NEVELŐ	Holtfáradt.
3. CENTURIO	Lepényhalat. Forrón, kövön megsütve, hagymával, nyers uborkával. Rá sör.	VITELLIUS	Te nem értesz ehhez. Magammal viszem. Jól fog mutatni ott.
VITELLIUS	Engem minden zöldség puffaszt. Messziről kerülöm a zöldségeket. Méz. Mindenbe mézet. A méz hajt is. Kihajtja belőled a rosszasságot.	TITKÁR	(<i>egy papírsztekercset húz elő valahonnan</i>) Itt a beszéd. (<i>Átnyújtja Vitelliusnak</i>)
3. ÍRNOK	Nekem méhészt volt az apám.	VITELLIUS	Minek az? Rögtönözni fogok. Bocsánatot kérek tőlük, és méltóságom viselt jelét majd át-adom Caecilius Simplexnek, ahogy meg van írva. Ő már tudni fogja, mi a dolga. (<i>Patetikusan</i>) Én nem akarok polgárháborút! (<i>A hirtelen mozdulattól végigszakad a ruhája. Az Öltöztetőnek</i>) Ez túl szűk.
VITELLIUS	Nocsak. Méhésznek megyek magam is. A méhek néha szűrnak - de azt ki lehet bírni. A méhek azok, amik - ez kétségtelen. (Az <i>Apródtól</i>) Gondolom, ezt te sem vonod kétségbe?		
APRÓD	A méhek?	ÖLTÖZHETŐ	Nem szűk.
VITELLIUS	Igen, a méhek. Akik roppant birodalmakat építenek önmészítő fegyelemmel. Meg a hangyák. A hangyák is azok, amik. Erről a két állatfajról ez elmondható. A többiek: hiénák. (<i>Elhallgat</i>) Kutyaszorítóba kerültem, fiúk.	VITELLIUS	De szűk!
	Huszonnegyedik jelenet	TITKÁR	És mit akarsz átadni Simplexnek?
Öltöztető, <i>Nevelő, Titkár</i> , előbbiek		VITELLIUS	Tényleg. A töröm! Hol van a töröm?
VITELLIUS	Ruhapróba?	ÖLTÖZTETŐ	Itt van az is, Cézár. (<i>Elővesz egy díszes bőrvet, amin tör függ</i>)
ÖLTÖZTETŐ	Elkészült, Cézár.	VITELLIUS	(<i>kihúzza a tör a tokjából, próbálgatja a hang-nemet</i>) „Most, midőn...” (<i>Kihúzza a tör a tokjából, nézi</i>) Tör ez? (<i>Folytatja az előbbi tónusban</i>) „Honfitársaim! Polgárok! A béke és az állam érdekében lemondok arról... arról...” (<i>Meg van halva</i>) „...arról a magas tisztségről, melybe szeretetetek és bizalmatok juttattott engem... És most... És most, midőn lemondok... nem szereteteket és bizalmatokat... bizalmatokat... akarom...” (<i>Meg van halva</i>) „Csak azt kérem tőletek, tartsatok meg jó emlékezetetekben... szánjátok meg fivéremét, feleségemet és ártatlan gyermekeimet...” (<i>Sír. A Titkárhoz fordul</i>) Jó lesz? (<i>Mielőtt a Titkár válaszolhatna</i>) Te igent mondanál bármire. (<i>Körbefordul, nyájasan a kis kompániához</i>) No, jertek mind velem! (<i>Kivonul</i>)
VITELLIUS	Gyönyörű! Gyönyörű! Perzsa selyem!		
ÖLTÖZTETŐ	Szír selyem, uram.		
VITELLIUS	Tükröt! Tükröt!		
	<i>Behoznak egy tükröt. Vitellius belebújik a fekete selyemruhába, ami-re egy sárkányt hímeztek</i>		
TITKÁR	Megérkeztek a fiad, Cézár. Itt a nevelőjük, aki be fog számolni...		
VITELLIUS	Miről? Csak nem esett valami bajuk? (<i>A ruhára</i>) Jól áll? (<i>Az Apródnak</i>) Mit szólsz hozzá? Ez a hímezés teljesen speciális valami. Sárkány. Tudod, mit jelent ez a sárkány?	A Titkár hátramaraad egyedül a színpadon. Sötét	Vége az első felvonásnak
APRÓD	Nem.		
VITELLIUS	Hol van Germanicus?		
NEVELŐ	A szobájába vittem, Cézár.		
VITELLIUS	Vitted?, Miért? Nem tud a saját lábán megállni?		

MÁSODIK FELVONÁS

Egy hatalmas terasz, kilátással Rómára. A teraszon egy hosszú asztal. Szolgák terítenek. Dús lakoma készült. Az asztal körül heverők. A Titkár jön, ellenőrzi a személyzetet

Első jelenet

Titkár, személyzet

TITKÁR Tulajdonképpen nem értem magamat. *(Csippent egy szőlőfűrtből)* Itt állok, úgy teszek, mintha a legnagyobb rendben lenne minden - holott semmi sincs rendben... rég megpecsételődött a sorsom... Itt állok, és szőlőt eszem... És arra számítok, hogy ez az őrlő képes lesz végigcsinálni... Holott tudom, hogy nem képes rá... Nekem, egy felszabadított rabszolgának kell döntenem milliók sorsáról... Ez csábít... Ez és semmi más. Valljuk be hidegen. Elég pénzt tettem már félre, sőt... Leveleimet Vespasianus őrizi... Ami nem jelen-ti azt, hogy az első germán katona nem döfi belém a pikáját, ha erre téved... Hiába mondom neki majd, hogy Vespasianus tud rólam... Mondjuk: számon tart.. Mondjuk: számít rám... Hiába volna... Ez a fokhagyma-szagú zsoldos a szalmaszín hajával meg a vérágas szemével! szépen belémdöfné a válaszát. Haljunk meg szépen? Minek? Én nem vagyok Vitellianus... Én csak a szeretője voltam... Huszonöt évvel ezelőtt... akkor még ő is más volt, és nekem nem volt túl sok lehetőségem... Nem kéne kívánni a végkifejletet. *(Elgondolkozik)* Azt hiszem, kíváncsi vagyok. Azt hiszem, kíváncsi vagyok. Ennyi. *(Tűnődik)* Hát nem lehet mellette unatkozni... *(Észrevesz valakit az oszlopok között)* Hé, te! Gyere elől

Második jelenet

Jós, Titkár

TITKÁR Jó, hogy látlak. A gyűrűt add ide.

JÓS Mi lesz, mondd meg, mi lesz Itt?

TITKÁR Ezt te kérdezed? És tőlem?

JÓS Jósolni tudok még - csak azt nem tudom, mi lesz.

TITKÁR A gyűrűt.

JÓS Adj pénzt.

TITKÁR Pénz kell? Minek?

JÓS Hazamegyek Alexandriába.

TITKÁR Tessék. Nem is kívánod látni a császárt, ha visszajön?

JÓS A császár derék ember, de ma meghal. Ezt tudod te is.

TITKÁR Miket beszélsz? A gyűrűt.

JÓS *(próbálja lehúzni a kisujjáról, de nem megy)* Nem megy.

TITKÁR Hazudsz. Add vissza a pénzem.

JÓS Szóval hazudok? Azt mondod.

TITKÁR A gyűrűt kölcsönbe kaptad tőle.

JÓS *Így igaz. Tessék. (Felkap az asztalról egy bárdot és levágja a kisujját. Úvölt a fájdalomtól, odadobja a Titkárnak a kisujjat a gyűrűvel együtt és kirohan a színpadról)*

TITKÁR Ez megőrült. **Harmadik jelenet**

Titkár, tógás alakok, akik

vendégek itt

1. VENDÉG Hallom elmarad.

TITKÁR Nem marad el. A császár késik, de jönni fog.

2. VENDÉG A császár ma lemond - ez köztudomású.

TITKÁR Lemondani lemond, de az ebédjéről akkor se mond le. Foglaljatok helyet, urak. *(E)*

2. VENDÉG *(leheveredik az egyik heverőre)* Ne zavartassuk magunkat.

1. VENDÉG Talán illene a házigazdát megvárni Itt.

2. VENDÉG Ez őt nem érdekelte sohasem. A formákkal nem törődött soha. Szerette, ha a vendége! jól érzik magukat Jöjj, igyunk.

1. VENDÉG A többiek?

2. VENDÉG Mindjárt itt lesznek azok is.

1. VENDÉG Alig lézengenek a palotában.

2. VENDÉG *(iszik)* Nyugalom. Innen mindent nagyon jól lehet látni. *(Felkel és a mellvédhez sétál)* Gyere ide.

1. Vendég odasétál

2. VENDÉG Látod, ott van a Forum.

1. Vendég bólogat

2. VENDÉG Ott, az a pici, fekete ruhás emberke... Az Vitellius... Mellette a kisfiú... az a pici pont... Az Germanicus... Az meg ott Caecilius Simplex, a konzul...

1. VENDÉG Nagyon jó szemed van.

2. VENDÉG Most nézz amarra. *(A másik irányba mutat)* Látod ott a jelvényeket? És a lovaskatonákat?

1. VENDÉG Igen.

2. VENDÉG Antonius az, aki a Mulvius híd mellett foglalta el állását. Holnap fog támadni. Pontosabban nem is fog támadni, mert már mindenben megegyeztek.

1. VENDÉG Ezt honnan tudod?

2. VENDÉG Tudom. Ezek már mindenben megállapodtak. A többi: szavak.

1. VENDÉG Mit akarsz ezzel mondani?

2. VENDÉG Mekkora a távolság szerinted a két csoport között?

1. VENDÉG *(a kezével próbálja meg felbecsülni)* Nem tudom.

2. VENDÉG Egy lovas, vágásban, mennyi idő alatt képes megtenni?

1. VENDÉG Ezeken a girbegurba utcákon?

2. VENDÉG Öt perc - és sokat mondtam.

1. VENDÉG És mire akarsz kilyukadni?

2. VENDÉG Van időnk.

Negyedik Jelenet

Lucius, előbbiek

LUCIUS Csak dicsérni tudom, urak, lángoló hűségteket. A császár mindjárt itt lesz. Egyetek. Fogyasszatok. Zabáljatok. *(Jól megnézi a 2. Vendéget)* Cluvius Rufus vagy?

2. VENDÉG Igen. Jó a memóriád, Lucius.

LUCIUS *(az 1. Vendégre)* Ez ki?

2. VENDÉG Silius Italicus.

LUCIUS Megbízható?

2. VENDÉG Nem tudom. Nekem nem ellenszenves.

LUCIUS Tartsd szemmel, Rufus. *(E)*

1. VENDÉG Ez ki volt?

2. VENDÉG A bátyja. Vigyázz vele. Látszólag szórakozott, de különben okos, mint a kígyó és egy vérengző vadállat. Egy gyenge pontja van... Triaria... a felesége.

1. VENDÉG Engem egyébként nem Italicusnak hívnak.

2. VENDÉG Hanem?

1. VENDÉG Marius Celsus a nevem.

2. VENDÉG Jó. Nem számít. Ígyunk.

Isznak

Ötödik jelenet

Három színész, előbbiek. Három színész, koturnusokon, kellékekkel, maszkokkal be. A színpad bal oldalán rendezkednek be, egy kis emelvényt építenek, és elhelyezik kellékeiket

1. SZÍNÉSZ *(gyakorol)*
„S hogy e szörny vágját útálom-e, Vagy érte, Acisomért lángolok-e Jobban, nem is tudom - egyformán.”

2. SZÍNÉSZ Jó lesz ez így?

3. SZÍNÉSZ Fő, hogy gyorsan szédszedhető legyen.

1. SZÍNÉSZ „Látom, tetszeni kívánsz; lám, hajlat Nyírsz, borotválkozó, a goromba Szórt testedről mindenünnen kitépkeded...”

2. SZÍNÉSZ Ne idegesíts. Hagyd már abba.

1. SZÍNÉSZ Mi baj?

3. SZÍNÉSZ Ne veszekedjete. Hol a szem?

1. SZÍNÉSZ „Lágyabb vagy te aludtjeinél és hattyúi Töllnél; kétszer nyolc évéd varázsa Pelyhes arcodon, fiús tagjaidon Elömlik...”

2. SZÍNÉSZ Megverem. Mit feltűnösöködik!

2. VENDÉG Készülnek valamire az urak?

3. SZÍNÉSZ Igen. Gyors előadás lesz -- villámgyors kis etűd, mitológiai témában... Az urak netán a ház vendégei?

2. VENDÉG Igen. Hivatalosak vagyunk egy kis falatozás-ra.

1. VENDÉG Szabadna kérdezmem a darab címét?

3. SZÍNÉSZ Acis.

2. SZÍNÉSZ Acis és Galathea.

1. VENDÉG Ahh - kitűnő ízlésre vall, hogy a császár Ily szép tragédiát rendelt ilyen szép, Tragikus órán. Becsülöm, hogy a kultúráról Nem tud lemondani...

Hatodik jelene

Titkár, előbbiek

TITKÁR Á, készülnek már a színész uraságok... Remek! De csak ha majd jelt adok! Most szíves- kedjenek elhagyni a színt... Akarom mondani a terepet.

3. SZÍNÉSZ Azt ígérted, a különleges körülményekre való tekintettel...

TITKÁR Igen?

3. SZÍNÉSZ Hogy előre méltóztatol fizetni... uram...

TITKÁR Én ilyet soha nem mondtam! Nem szégyelled magad! Színész!

3. SZÍNÉSZ Ugyanúgy, ahogy máskor is rendezni szoktuk a számlát...

TITKÁR Ne idegesíts. És ne merjetez nekem lelépni!

3. SZÍNÉSZ Jó. Szóval nem fizetsz.

TITKÁR De. Várj meg odaki t. Mindjárt megyek.

1. SZÍNÉSZ „Lobogó tűznél is emésztőbb, Medveanyánál bős- ebb, s mint túske, Te sebzőbb...”

TITKÁR Kifelé!

A színészek balra el. A Titkár jobbra távozik

Hetedik jelene

Vitellius jön, kíséretében az írrok, a Centurio és az Apród. A két vendég iszik

VITELLIUS Szakad rólam a víz .
Nyüzsögnek a gondolataim.
Elvárásolt nap ez a mai, nem gondoljátok? Ruhát váltok.

CENTURIO Nagyon szereti a nép felségedet.

VITELLIUS De miért? Miért? Ezt kérdezem folyton magamtól. Van rajta szeretnivaló? Már úgy elszoktam ettől. Félni, igen, rettegni, igen, le-nézni, igen, semmibe venni, igen - de szeretni? Ez meglepett. És éppen most, amikor már... Pedig az utóbbi időben nem lepődöm meg semmin. Tehettem-e mást, mint amit tettem?

CENTURIO Egy emberként melletted állnak, Cézár.

VITELLIUS Én hajlandó volta lemondani. Tiszta szívemből. Én megtettem a legnagyobb lépést. Meg-sajnálta vagy mi?

CENTURIO Szeretik felségedet, ez vitathatatlan.

VITELLIUS Azt mondod? Pedig először azt hittem, megköveznek. Én megtettem a legnagyobb lé-

	pést. Aki ennél nagyobbat lép, az nem ember. Kitértam a karomat, a szívemet... És közben... értitek, közben, életem legsorsdöntőbb pillanatában; amikor csorgott le a hátgerincemen a víz; amikor eldugult az orrom, és a szememet marta a sós könny... közben... közben megkordult a gyomrom! <i>(Nevet)</i> És megsajnáltam őket! Én! Olyanok voltak, mint a gyerekek, ezek a vad katonák... Felemeltek, vitték, körbehordoztak vasmarkukban, mint a pelyhet... És nekem közben korgott a gyomrom!	VITELLIUS	Azaz elhiszel magadnak dolgokat, amiket nem tudsz. Vagyis nem vagy tehetségtelen. Csak én ezekre a dolgokra nem vagyok kíváncsi. Szokj hozzá a gondolathoz, hogy én maradtam a császár, és a jó öreg Vespasianus kétszázézer bérence sem rendíti meg soha - érted: soha! e szót, remélem, érted: soha! a városba rekedt hűséges bajtársaimat!
ÍRNOK	Én is ugyancsak megéheztem.	TITKÁR	Antonius csak a jelre vár, hogy bevonulhasson.
VITELLIUS	Egyél.	VITELLIUS	A város a mi kezünkben van, és ez óriási előny.
Szolgák <i>hoznak be</i> rengeteg ezüsttálat, <i>gőzölgő</i> halat, vadkant, <i>tor-tát stb.</i>		TITKÁR	És még nagyobb hátrány.
	Nem hittem volna, hogy a lemondás ennyi boldogságot szabadít fel az emberben. Hogy nekem ennyi boldogságtartalékom van. Nagy dolog ez.	VITELLIUS	Hol a piros ruha?
ÍRNOK	Mind csak téged akarnak.	TITKÁR	Sabinus Apolló templomában vár - vele a láda is...
VITELLIUS	Mi okod volna hízelegni? <i>(Észreveszi a vendégeket)</i> Rufus! Csókolj meg!	VITELLIUS	Csodálkozni fogsz, de a jó öreg Sabinus nem jutott el Apolló templomáig, így hát jelet sem adhat Antoniusnak, hogy feldúlja a szent város békéjét, mert embereim megakadályozták áruló terve véghezvitelében, és beszorították a Fellegvárba... Ugye, azért még meg tudlak lepni eggyel s mással?
2. VENDÉG	Mindjárt. Egy pillanat.	<i>Titkár kinéz a városra</i>	
VITELLIUS	Hol van Aemilius? Hol van a titkárom? Nem láttad?	VITELLIUS	Hűséges embereim körbevették a Capitoliumot. És még egy apróság... Valóságos csemege... Ott van vele Domitianus is... Vespasianus kifizia... Azt elkapom... Megszorítom egy kissé a gigáját... Ehhez mit szólsz?
2. VENDÉG	Aemiliust?	TITKÁR	Parancsold meg, hogy adjanak Sabinusnak szabad elvonulást. Menj Apolló templomába, és utána pedig mindent, ahogy megbeszéltünk... Különben nem állok jót semmiért.
VITELLIUS	Ott jön. Csináljunk úgy, mintha nem történt volna semmi. Igyunk! <i>(Az Apródnak)</i> Hogy ki-pirultál! Mintha ittál volna. Szeretted a bort?	VITELLIUS	Jól van, jól van. Csak öt percet adj.
APRÓD	Nekem nem szabad inni. Rosszul leszek tőle.	TITKÁR	Szóval nem mondtál le.
VITELLIUS	Ezt a szokásodat megváltoztatjuk.	VITELLIUS	Adj öt percet, és én mindenről lemondok. Öt percet sajnálsz tőlem?
CENTURIO	Vitelliusra! A császárral!	TITKÁR	Mi történt?
	Nyolcadik jelenet	VITELLIUS	Kétszer is lemondtam. Lecsatoltam az övem, odaadtam neki a tört, ahogy megbeszéltük, mondtam, hogy mint sima magánember a bátyám házába költözöm...
	<i>Titkár, előbbiek</i>	TITKÁR	Mért nem az Aventinust mondtad?
TITKÁR	<i>(Vitelliushoz megy, fülébe súg)</i> Mindent összecsomagoltattam. Negyedóra múlva indulhatunk akár.	VITELLIUS	Ez jutott eszembe. Rettenetes, hogy nem tudok hazudni neked. Milyen jól jönne egy kis hazugság - akkor békén hagynál. Ezen már nem lehet változtatni. Császár vagyok.
VITELLIUS	Nem megyünk sehová. Én vagyok a... Vagyok, aki vagyok. Ez a nép nem hagyott engem cserben. Megmártóztam a hűségükben. Nem kis erőt ad ez nekem. Most mit nézel így rám?	TITKÁR	De lehet
TITKÁR	Soha jobb alkalom megnézni egy embert, mint mikor előtted áll.	VITELLIUS	Mért pirultam el? Hidd el, hogy nem lehet. Már megint
VITELLIUS	Mit beszélsz?	TITKÁR	Az, hogy a bátyád házára mutattál, komolytalanná tette az egész ajánlatot. A várost el kell hagynod.
TITKÁR	Soha jobb alkalom kimondani valamit, mint mikor eszedbe jut.	VITELLIUS	De mondd, mért pirultam el? Már megint Mik ezek a pirulórohamok? Csinálj valamit. Állítsd el ezeket a pirulásokat. <i>(Centuriónak)</i> Onts rám egy kis vizet. De gyorsan.
VITELLIUS	Uraim, könyörgöm, folytassátok a táplálkozást!	<i>Centurió leönti</i>	Nem segít. <i>(A Titkárhoz fordul)</i> Nem, nem, Aemilius, maradok a palotámban. Csak ezt a pi-
TITKÁR	Téged idéztelek.		
VITELLIUS	Hol a piros ruhám? Te elárulsz engem.		
TITKÁR	Én csak realista vagyok, semmi más.		

rulást lehetne valahogy elállítani. Huhh. Törvényhozás napja van, vagy mi? Találj ki valami cifra szövegezésű törvényt... Legyen ez emléknap, ünnep, amit akarsz... Milyen rág is írtam törvényeket... Nem volt rá idő... Meg egy elég jó konstrukciót örököltem... *Gumból*. Azt csináltam, amit akartam... Van még elég szenátorom, nem, Rufus? Törvényeket fogunk hozni. Olyan tébolyítóan pontos és szép törvényeket fogunk hozni, hogy eztán még törvénykönyvekre sem lesz szükség! Vannak ötleteim. És ez jó jel. (*Eltűnődik*) Én egy nagyon jó császár voltam, bármit is beszélsz.

TITKÁR Hallgatok.

VITELLIUS Önmagunkról múlt időben beszélni. Furcsa érzés.

TITKÁR Ezen már túl vagyunk. És ezzel kell élnünk, ezzel a bukással a csontjainkban.

VITELLIUS Mi az ésszerű? Mi a célszerű? Én ezt kérdzem.

TITKÁR Mentsük, ami menthető.

VITELLIUS Tömör fogalmazás. Azért ez a „tsük”, ez jólesett, fiam. Velem jössz?

TITKÁR A Forumra? Nem. Ott nélkülém kell helytállnod. Túl sok az ellenségem odakint - a híveid között. Még rámfognák, hogy én beszéltelek rá. Holott...

VITELLIUS Holott?

TITKÁR Holott te magad ébredtél rá, ezt te is jól tudod, hogy nem maradhatsz... Nem engedhetsz meg Itáliának újabb, értelmetlen véraldozatot... S a többi.

VITELLIUS Ez igaz. (*Feláll*) Megyek. Döntöttem. Igazad van. És ha megborotválokznék?

TITKÁR Majd ezután.

VITELLIUS És ugyanebben a feketében? Kétszer egy napon? Hol a vörös ruhám?

TITKÁR Lucius őrjöngeni fog.

VITELLIUS Már megszoktam. (*Tapsol*) Ne húzzuk az időt, barátaim. Jertek mind velem.

A Titkár és a vendégek kivételével mind el

Kilencedik Jelenet

Titkár, vendégek, később Lucius és az Öltöztető, valamint a színészek

2. VENDÉG Ezt most páholyból nézhetjük végig. (*A mellvédhez lép*) Egy lélek sincs a Forumon. Mi lesz itt? Antonius... Mintha mozgolódnának... Egy előőrsöt látok, amelyik bemerészkedett az elővárosba. Nem, nem... az a szajhanegyed... Tüzet gyújtanak... A császár most száll be a gyaloghintóba... Tolonganak körülötte, csókolgatják a ruhája szegélyét... Igazán megható... Ahh, most már látom... Antonius táborában körbeviszik a sasokat...

TITKÁR Nem tudnád abbahagyni, barátom? Nem érdekel. Vitellius mit csinál?

2. VENDÉG Közeledik a Forumhoz. Egyre többen vannak. Rázzák a fegyverüket. Alig halad a menet előre. Egy asszonyt eltaposnak...

TITKÁR És a Fellegvár?

2. VENDÉG Semmi.

TITKÁR Semmi változás?

2. VENDÉG Semmi mozgás.

1. VENDÉG A szajhanegyedben mi van, inkább azt meséld.

LUCIUS (*jön be, menetkészen, Titkárhoz*) Mindent vitess át a másik kapuhoz. Megváltoztattam az útvonalat... És ne kell annyi málna. Egy részét odalent... tudod hol... Be kell temetni.

TITKÁR Szép kis temetés! (*Kimegy intézkedni*)

ÖLTÖZTETŐ (*jön a vörös ruhával*) Itt a vörös ruha!

LUCIUS Megbolondultál?

ÖLTÖZTETŐ Tőle jobban félek, mint tőled.

LUCIUS Azt jól teszed.

2. VENDÉG Úgy látom, fosztogatnak. Valami nagy vászonraktár lehet... Kigyulladt, és most görgetik a bálákat... Nem, hordók... Hordók azok... Az a Fulvius-féle raktár... Porig fog égni... Fügebor... (be) Kezdetjük?

3. SZÍNÉSZ

LUCIUS Ma itt nem lesz előadás.

TITKÁR (*be, nyomában három szolga, hatalmas csomagokkal, meg egy díszes gyaloghintóval*) Az Oroszlánkapuhoz!

Végig a jelenetben szállítják a ládákat, csomagokat, kosarakat: a színpad jobb oldalán jönnek be és bal oldalt mennek ki

LUCIUS Zavard el ezeket a ripacsokat... Erre most tényleg nincs idő.

TITKÁR Tévedsz. Megtartjuk az előadást. Nem menekülünk, mint patkányok a süllyedő hajóról. Ebben neki van igaza. (*Rufustól*) Jön már?

2. VENDÉG Én már jóllaktam. (7. Vendégnek) Gyerünk. Kimennek

3. SZÍNÉSZ Maradjunk?

TITKÁR Majd jelt adok. Csak várjatok. (*Kínéz*) Igen. Jönnek vissza.

LUCIUS Hol van az öcsém.

TITKÁR Ott áll... Csókolja : anyaföldet épp... Ezt jól csinálja...

3. SZÍNÉSZ Így nem lehet játszani.

TITKÁR Ezt nem te döntöd el. Mars. Kifelé. Majd szólok,

3. Színész el

LUCIUS Antoniusnak én adok jelet. Fényjelet a Palatiumról. Akkor indul majd, és szép fegyelmezetten veszi birtok: ba a várost...

TITKÁR Féljünk?

LUCIUS Nincs rá okunk. a betartjuk a megállapodást. De az öcsé - mit ne mondjak - ki-számíthatatlan.

TITKÁR	Tudja, mit csinál.		
LUCIUS	Azt nem hiszem.		Vízbe - ott ült volna a kád peremén Csöndesen mosolyogva... Előre láttam én, Hogy így lesz... Halott. Ne sírj, Lucius, Őreg volt már... Meg akart halni... Tőle Tudom... Volt vele egy érdekes
ÖLTÖZTETŐ	Akkor most mi legyen?		beszélgetésem
LUCIUS	Tűnj el a ruhakölteményeddel együtt! (Titkár nak) Felfoghatatlan. Az emberekből kezd ki veszni az életösztön. (Ráüvölt) Fel fognak koncolni, nem érted?!	LUCIUS	Ma reggel... Lucius, ne sírj - hisz sohase Szeretted!
ÖLTÖZTETŐ	Azt mondta, fel akarja venni a vörös ruháját.		Szeretni nem szerettem - fullasztó volt az örökös Előhalálása-deméjs. Miótén?
LUCIUS	Meg akarsz nézni benne, mi? Ez fontosabb még annál is, hogy mentsd a bőrödöt?	VITELLIUS	A jóslat így szól: ha túléltem őt, császár Maradok. Ez csak most jutott az eszembe. Neki jobb így, hidd el nekem... (Leül, egy cafat <i>húst</i> töm a <i>szájába</i>) <i>Anyánk</i> , e tisztes <i>matróna</i> , <i>gyönyörű</i> , Sztioikus halált halt. Egyébként én próbáltam ő
ÖLTÖZTETŐ	Nem rossz ember a császár, hidd el, uram...		Lebeszélni - nem túl nagy sikerrel, mint Láthatod.
Tizedik Jelenet			
<i>Vitellius kíséretével, mely megszorodott és igen vegyes, Lucius Öltöztető, Titkár, később Asszony</i>			
VITELLIUS (<i>boldog</i>)	Győztünk! Győztünk! (A vörös ruha <i>ra réved a pillantása</i>) Na, végre! A vörös ru- ha!	LUCIUS	A jóslat egyik fele már teljesült - De mi lesz a második felével?
ÖLTÖZTETŐ	Felveszed most, Cézár?	VITELLIUS	Úgy érted. majd ha kigyulladnak a fellegek?
VITELLIUS	Persze, hogy felveszem. Forduljatok el. (Ész- <i>revesz valamit a márványpadlón</i>) Mi ez itt? Egy gyík? Egy halott gyíkcocská? Nem is ha- lott. Csak tetszhalott. Forduljatok el. Ez a test nem nyújt valami épületes látványt meztele- nül... (<i>Öltözik</i>) Gyíkcocská, gyíkcocská, kellett neked megszületned.	LUCIUS	Anyánk halott - de a felhők még egyre gyűl- nek...
ASSZONY	(fekete <i>fátyolban</i>) Óh, jaj! Hol a császár?	TITKÁR	Mi történt odalent?
VITELLIUS	A császár? A császár itt áll. De még nem lehet idenézni. Mi kell? Most már idenézhetsz. Gye- re közelebb.	VITELLIUS	Itt <i>vagy</i> , vészmadár? (<i>Luciusnak</i>) A felhők már ezer éve oly közel szállnak a Naphoz, hogy szinte horzsolják dagadó Vásznaikkal, de eddig még csak meg se pör- kölődtek. Ne légy naív. Sextilia bölcs, sőt kedves egy Nőszemély volt - a fiait nem ismerte... Luci- us!
ASSZONY	Sextilia küldött, ó, jaj, Cézár!	VITELLIUS	Te vonzódsz a furcsa nőkhöz... Triaria is mi- csoda Egy alak... Már megbocsáss... Ilyen egy szí- vem szerint
LUCIUS	Anyánk? Mi van vele?	VITELLIUS	Való jóslat. Gyűjtsa fel valaki a fellegetek, Ha tudja...
VITELLIUS	Kérlek, ne játszd meg magad... Anyánk halott	TITKÁR	Mi történt odalent?
LUCIUS	Mit beszélsz?	VITELLIUS	Ne huhogj! Szeretnek! Ennyi! Együnk! Éhes vagyok!
VITELLIUS	Most mondta ez a nő. IG vagy? (<i>Le akarja szedni a fátylat az asszony arcáról, de az nem hagyja, hátrál előle</i>) Látni akarom az arcodat!	TITKÁR	Csak nem akarsz azt mondani...
ASSZONY	De én a tiédet nem.	VITELLIUS	Mondd, mit tettél volna, nagyokos, ha Zokogó tízezer hullanak a lábaid elé Könyörögve...
VITELLIUS	Miért?	TITKÁR	Nem láttam zokogó tízezeret..
ASSZONY	Gyilkos.	VITELLIUS	Egy nekem tízezer, ha a legkülönb! (<i>A kíséretéhez</i>) Foglaljatok helyet, barátaim! (<i>A Titkárnak</i>) Hagyd a szofisztikát. Vagyok, aki vagyok.
VITELLIUS	Buta. Buta fehérmép. Semmit sem ért a na- gyobb összefüggésekből. Add ide a kezedet, jóasszony.	TITKÁR	Azt te csak hiszed.
ASSZONY	Ne nyúl hozzám.	VITELLIUS	Hát mondott le császár valaha én előttem? Átadta önként hatalma jelképeit? Nem mentve magát rútfutásban, Bevárta-e üldözőit fölényes, szelíd Mosollyal? Volt-e ilyen?
VITELLIUS	(<i>megragadja a kezét</i>) Szép kezed van.	LUCIUS	Még nem volt ilyen. Még nem mondott le Császár. Ez nem jelenti azt, hogy nem Lenne ésszerű... Furcsa vagy.
<i>Asszony kirántja a kezét és elszalad</i>			
VITELLIUS	Hozzátok vissza! (<i>Senki se mozdul, ő feltá- pászkodik</i>) Á, nem érdekes. Csak egy sikoltozó nősze- mély.	VITELLIUS	Meddő vita, Lucius, kedvesem. A nép
	Anyánk halott. Mérget vett be. Mindig is Vonzódott a patetikussal halálmekhez. Nem bánta volna, ha apánk, mint a többi Nagy, felvágja ereit és beül egy kád langyos		

	Nem hagyta végbevinnem tettemet - természet	APRÓD	Gyönyör?
	Ellen való ez! - sikoltotta annyi torok... Éreztem, megölnek, ha lemondok, szégyennükben, Hogy az egyetlen ember, ki még szívéből Szereti őket, most szökni, szaladni kényszerül...	VITELLIUS	E szó minden árnyalatát nem ismerheted. Érzés... Amit olyankor érzel, amikor... Ez jószérével kifejezhetetlen... Mámor... ízé... Belül vagy valamin, ami forró, süket, édes, vak... és csak másodpercekre igaz... Tudomén? A baj az, neked megsúghatom, hogy nekem a gyönyör sem okoz már gyönyört. Ott van valahol. Leselkedik bennem. Ismerem őt jól. Hetéra. Próteusz. Megéra. Szirén. De nincs. Nincs mégse. És figyelem az embereket. Hogy milyenek? Mit éreznek? Nem tudom. Elképzelni sem tudom. <i>(Luciusnak)</i> Hova mész, Lucius? Itt hagysz?
LUCIUS	Bizonyos formákat azért be kéne tartani. Bizonyos szokásokat tiszteletben tartani. Bizonyos elvekről nem lemondani. Bizonyos szavakat végre kimondani.	LUCIUS	Mért hagynálak itt? Mit nyernék velem?
VITELLIUS	Tudod, Lucius, nekem egészen furcsa szokásaim vannak. Még én is csak most szokom hozzájuk.	VITELLIUS	Na, végre rájöttél. Ne menj el.
LUCIUS	Ha egyszer az ember már elszánta magát valamire, azt vigye is végig.	LUCIUS	Dolgom van. <i>(Az Aitóban Vitellius két fiába és a Nevelőbe ütközik)</i>
VITELLIUS	Úgy van. Találjuk ki, mit csinálhatunk azzal az átkozottul gógós Sabinusszal.		
LUCIUS	Az öreg jól viselkedett. Te nem találd a megfelelő hangot. Te packáztad el az egyetlen esélyt. Te voltál az, aki szőszegéssel vádolható.		Tizenegyedik jelenet
			<i>Germanicus és Aulus Lucius, Vitellius fiai - Germanicus süket, Aulus Lucius vak -, a Nevető, előbbieket, Lucius kivételével, később Borbély</i>
VITELLIUS	Ne bánts. Az én helyzetemben te is ugyanezt tetted volna. És én nem lehetek szőszegő, mert amit éppen kimondok, az a törvény - vagy nem így van?	VITELLIUS	Germanicus! Végre! Most már együtt maradjunk!
LUCIUS	Feltett szándékod, hogy császár maradj?		<i>A Nevelő lökdösi Germanicust, hogy induljon el az apja felé</i>
VITELLIUS	Nem én, a nép akarja így.		Pillanat. Várj egy kicsit. Mint császár, nem hozhatok rendeleket borotvátlanul. Borbélyt! Tüstént! Az előbb egész jól jött az a kis borosta, de most már... Szép akarok lenni. Folytasd! Vagy én folytassam? Rendben.
LUCIUS	Hol van a nép.		
VITELLIUS	Mindenütt. Nézz ki, nézz le városunkra. Ne bolondozz... Rosszkedvű vagy. Triaria bántott.	BORBÉLY	<i>(tál forró vízzel, szappanhabbal, borotvával)</i> be) Cézár.
LUCIUS	Értsd meg...	VITELLIUS	Láss neki.
VITELLIUS	Előbb azt kellene megértenem, mit értek meg és mit ne értek meg. És én ezt nem akarom megérteni. Ertesz?		<i>A Borbély nekilát</i>
LUCIUS	Jobban, mint te magadat.		Germanicust közben is utódommá tehetem: a szavaim a szappanhab alól is egy császár szavai. A gigám e y császár gigája... Nem zavar, hogy közben beszélnek?
VITELLIUS	Nevetséges vagyok, mi? Tudod te, mennyi erő rejlik a nevetségességben? Világéletemben udvari bolond szerettem volna lenni. Ne vess ki! Tessék! Ne vess! Most mért nem nevelsz? Mért nem nevet senki? Akit kinevelsz, az visszanéz rád. Látja a fogadat, látja a torkodat, és látja a halálad napját. Olyan a nevető ember arca, mint a kínlódké: csodálom, hogy ezt még nem vette senki észre. Mért vagytok ilyen komorak? Nem vagyok elég vicces? Nekem az a gyanúm, hogy kímélték a boromat. <i>(Titkártól)</i> Hol vannak a fiaim? <i>(Apródtól)</i> Milyen szép ez a rozsdavörös bársony, ugye?	BORBÉLY	Kicsit zavar, Cézár. Bocsáss meg.
APRÓD	Nagyon szép.	VITELLIUS	Hogy vagy, Germanicus? Most figyeljete? Na, hogy vagy?
VITELLIUS	Ennek van ízlése. Ennek az egynek van ízlése közöttetek. Mit tanácsolsz, mit tegyek? Mond-jak le? Harmadszor is?		<i>Nevelő megböki</i>
APRÓD	Hogy ne legyél többé császár?	GERMANICUS	Köszönöm kérdésedet, édesapám. Jól vagyok.
VITELLIUS	Ezek mind azt akarják.	VITELLIUS	Tessék! Figyeljétek! Jobban olvas le szájról, és ami a legfőbb, gyorsabban, mintha nem volna süket. A süketébe csak előnyére válik - jobban figyel. Uljétek asztalhoz!
APRÓD	Császárnak lenni jó?		<i>A gyerekeket leültetik</i>
VITELLIUS	Elégedj meg ezzel a szóval: gyönyör.		Ez jobb császár lesz, mint én vagyok. A vakot nézzétek! Minden segítség nélkül eszik! Nem hoz szegényt az apjára! Hogy vagy, fiam? Hogy ízlik?
		VAK	<i>(leeszi magát)</i> Nagyon finom, édesapám.
		VITELLIUS	Csak látszatra nyomorékok. Nem, nem. Ők mi fölöttünk állnak. Ennek olyan a hallása! Egyik éjjel bejön hozzám - hívtál, apa? En csak

	nyögtem egy kicsit Ő meghallotta. Segítség nélkül odatalált Denevér, igazi denevér!		fálok. (3. Centurióhoz) Benned megbízom, fiam. Vidd ki, kösd össze a kezét a háta mögött és aztán... Vágják le a fejét. Csak a fejét hozd vissza. A többi testrészére nem vagyok kíváncsi.
VAK	Érzem a székeket, édesapám.		
VITELLIUS	Azt mondják, a gyenge léghuzat irányába indul el. Azt mondják, színeket is meg tud különböztetni - tapintással. Azt mondják, meghallja, ha valaki hazudik... És nagyon tanulékony!	NEVELŐ	Könyörülj rajtam, igazságos Isten! Fejedelem! Cézár!
TITKÁR	Ide figyelj, uram...	VITELLIUS	Túl sokáig voltam határozatlan.
VITELLIUS	Ha azt hiszed, végighallgatom, amit itt össze-hordasz, tévedsz! Őrség! Tartóztassátok le! Eleget hallgattam a karattyolását!	NEVELŐ	Nekem is vannak gyermekeim!
	<i>Három legionárius jön be, és elfogják a Titkárt, aki nem tiltakozik és nem védekezik, hanem hagyja magát kivezetni</i>	VITELLIUS	Mennyi?
	A halálnemet majd később döntöm el. (Az Apródnak) Azon mérem le hatalmam erejét, hogy milyen gyorsan teljesítik a parancsaimat. Néha magamban számolok, de nem szívesen jutok el tízig... Azt szeretem, amikor ötnél már mindent el is végeztek... (A Borbély-hoz) Ne piszmoגי már annyit, fejezd bel	NEVELŐ	Nyolc.
	<i>A Borbély egy törülközővel letörli az arcát és hajlongva távozik</i>	VITELLIUS	Szegény árvák. Micsoda apa lehel az ilyen? Műkedvelő. Nem egy nevelő, legfeljebb egy névelő. (Nevet)
		<i>A Nevelőt kivezetik</i>	Csak az a kérdés, hogy határozott-e vagy határozatlan. Na, ezt majd a hóhér eldönti. Együnk.
			Tizenkettedik jelenet
			<i>Lucius jön három szenátorral. Előbbiek</i>
	Pocsék egy fodrászom van nekem. Az apámnak parancsoltak, a nagyapámnak is parancsoltak, egy darabig nekem is parancsoltak - ők mindketten hivatásos talpnyalók voltak, én is egy darabig az voltam. Már el sem tudom képzelni, milyen az. Egy rossz szó - le-hull a feje. Egy jó szó - és milliomos. Még mindig jobb, ha az éri talpamat nyalják, mint-ha én valaki másét. Bár ez nem biztos. A létbizonytalanság elkoszolja az értékeket. De azért most semmi pénzért nem bújnék a titkárom bőrébe.	LUCIUS	Cézár! Átérezve a pillanat méltóságát, a pillanat halaszthatatlanságát, a pillanat fontosságát...
APRÓD	És mit tervezel vele?	VITELLIUS	A pillanat pillanatszerűségét...
VITELLIUS	Azt még nem tudom. Jóra nem számíthat. Nincs már idő rendesen megbocsátani.	LUCIUS	A szenátus, a haza atyjai, bölcsei, vénéjei, e választott testület, melynek célja biztosítani a rendet, városunk szabad kibontakozását, az augusztusi aranykor meghosszabbítását...
TITKÁR	(visszajön, a katonák nélkül) Gondolkozz egy kicsit, uram.	VITELLIUS	Értem. (Felkel az asztal mellől és a szenátorok elé lép) Kellően hosszúra nyújtottad a bevezetődet, Lucius, már megemésztettem az elejét, jóllaktam vele, a végét nem kívánom... Hagyjuk a formásokat... Urak... Flaccus! Civilis! Festus! - kedveseim! - micsoda öröm, a haza milyen diszes testülete: Flaccus Hordeonius maga, akinek annyi jót köszönhet Hispánia, Iulius Civilis, akinek volt szerencsém megmenteni az életét - mikor is? Hét hava sem múlt, de mintha ezer év választana el attól a viharos naptól, hogy császárrá kiáltottak - és végül Valerius Festus, a bevehetetlen erődök és a túszzsedés utólréhetetlen mestere, a campaniai földbirtokos, akinek a gladiátorait mindig nagyon irigyeltem... Barátaim! Tudom, mért vagytok itt, és jöveteletek céljával száz százalékgig egyetértetek... Lemondok, tulajdonképpen már lemondtam, csak az izgága, szeles, szeleburdi, tisztaszívű tömeg, akinek nincs rálátása, csak érzései, a szeretetével visszakergetett ide, e helyre, melyen a pusztá tartózkodásom is félreértéseket szülhet.. Én már rég nem vagyok császár... Nem csupán azért, mert a roppant birodalom háromnegyedrészét nem engedelmeskedik nekem...! Nem. Azért az a fennmaradó egynegyed se kutya... De nem, nem fogom e helyzetet öncélúan kihasználni, személyes céljaimnak alárendelni... Egyszóval belső be-látásból eredően... Mondhatni introspekcióval - magam is erre a gondolatra jutottam... Sőt.. Nyilván tudjátok már, barátaim, mi történt odakint.. Nem engedték... Nem hagytak eltávozni a városból... Félnék nélkülem... Mit mondhattam nekik? De itt, előttetek, drága barátaim, készséggel megteszem - ha ez így törvényeinkkel nem ütközik...
VITELLIUS	Gondolod, odajön még valaki?		
TITKÁR	Mit tudom én? Ez a dolog formája - jobb, ha tartjuk magunkat hozzá.		
VITELLIUS	Engem mindenki tanítani akar. Nálam mindenki okosabb. Ostoba vagyok. Tudom. Csupa-csupa ostobaságot cselekszem. Tudom. Nem tehetek róla. Vonz. Okos emberek külön-ben szeretnek ostobák lenni. Valami nagy-nagy hülyeséget csinálni. Nincs ennél vonzóbb. Cselekedni. A ragacsos kozmoszból egy szeletet kivágni. Sajt. A kozmosz egy darab füstölt sajt. Kész. Megtenni azt, amit mindenki más örülségnek tart. És nem csak beszélni róla. (Süvölti) Fordul még a kocka! (Germanicustól) Most mit mondtam?		
SÜKET	Mordul még a macska.		
VITELLIUS	Dehogy mordul. Nyávog az, nem mordul. Milyen választékosan téved ez a fiú. Nekem magamnak kéne velük foglalkoznom. (A Nevelőhöz) Neked a fejedet veszem. Nem tré-		

TITKÁR	Nem ütközik, Cézár.	LUCIUS	Parancsod aligha léphet érvénybe, Aulus.
VITELLIUS	Aha. Szóval jön három szenátor, és az ő kezükbe tehetem hatalmammat...	VITELLIUS	Ez elméleti kérdés. Az irományokra ráütöttem egy pecsétet - azt a pecsétet arra az irományra bárki ráúthette volna. Bizonyítsd be, hogy én voltam. Bizonyítsd be, hogy én voltam. A gyűrű a földön hevert... Bárki felvehet-te.
TITKÁR	Nem a hatalmat teszed az ő kezükbe... Ők csak tanúsítják - az egész haza előtt -, hogy letted.	LUCIUS	Most ott van az ujjadon.
VITELLIUS	Értem. Így legyen. Micsoda megkönnyebbülés. <i>(Luciushoz, könnyed, társalgási modorban)</i> Most már túl vagyok rajta?	VITELLIUS	Kéred?
LUCIUS	Lényegében igen, kedvesem. Fájt? Rossz volt?	LUCIUS	Nem erről van szó, Adj parancsot az embereidnek, hogy oldják fel a Fellegvár körüli vesztegzárát. Akarom mondani ostromzárát.
VITELLIUS	Ellenkezőleg. Soha ilyen frissnek, üdének nem éreztem magam.	VITELLIUS	Most ostromzár vagy vesztegzár? Mert az nem ugyanaz.
LUCIUS	Remek. <i>(Tapsol)</i> Pecsételd le ezt az oklevelet.	LUCIUS	Testvérháborút akarsz?
<i>Titkár előhív egy pergamentekercset, és odanyújtja Vitelliusnak, aki habozik elvenni</i>		VITELLIUS	Veled semmi bajom. Nagyon szeretlek.
VITELLIUS	Te is fiam, Aemilius? <i>(Elveszi, olvasni kezdi)</i>	LUCIUS	Metafora volt.
LUCIUS	Nos?	VITELLIUS	Tudod, hogy nincs érzékem a metaforákhoz. Mindent azonnal szeretnék megvalósítani. Most is teljesen összezavarsz. Előbb közlöd velem, hogy nincs semmilyen hatalmam - aztán felszólítasz, hogy oldassam fel az ostromzárát a Fellegvár körül... Itt ellentmondás van, nem gondolod? Es vajon miért?
VITELLIUS	Pillanat. Szeretném megnézni, hogy mit szentesítek a pecsétemmel. <i>(A kezére néz)</i> Hol van a pecsétgyűrűm? Nincs meg a pecsétgyűrűm!	LUCIUS	Megmagyarázom...
LUCIUS	Nem muszáj pecsételni. Ez csak formáság. Ezért vannak itt a tanúk. Add nekik oda a tárt... És hagyd el a palotát... Az Oroszlán-kapunál már vára kocsi...	VITELLIUS	Várj. <i>(Tapsol)</i>
VITELLIUS	A gyűrűmet akarom.	<i>Szolgák hatalmas tálakon enniva'ókat hoznak be</i>	Ehhez mit szólsz?
TITKÁR <i>(lehajol, felemel valamit a földről)</i>	A gyíkocska, tessék. Egy véres ujj. <i>(Odaadja neki a Jós véres ujját a gyűrűvel)</i> Az alexandriai barátod küldi, szeretettel. Nem tudta lehúzni róla a gyűrűt. Gyávának neveztem - és levágta.	LUCIUS	Mit szólhatnék?
VITELLIUS <i>(kézbe veszi a véres ujjat)</i>	Akkor nincs mit tenni. Fura hőstett. <i>(És rányomja a pecsétet az oklevélre)</i> Kicsit véres lett. <i>(Próbálja lehúzni a gyűrűt az ujjról - sikerül neki, az ujjat elhajítja, a gyűrűt felhúzza a kisujjára)</i> Akkor kapom vissza e gyűrűt, hatalmam egyik legszebb jel-képét, zálogát, díszét... amikor a hatalmam-nak vége... Különös... <i>(Luciushoz)</i> Akkor most mi legyen Sabinussal?	VITELLIUS	A konyha engedelmeskedik. S amíg a konyha engedelmeskedik - még ha harminchárom papírra odahamisítjátok is a pecsétemet - én vagyok a császár. Ez minden bizonyítéknál hathatósabb.
	Tizenharmadik Jelenet	LUCIUS	Komolyan mondom, megőrzítesz.
<i>3. Centurio be a Nevelő fejével, előbbiek</i>		VITELLIUS	<i>(ártatlanul, miközben odamegy az asztalhoz és vág magának a fogolypecsenyéből, jól meglocsolja mártással)</i> De miért? Próbálok végiggondolni valamit.
VITELLIUS	Ilyen gyorsan? Legszívesebben megkegyelmeztem volna neki. Hisz nem volt rossz ember. Most kire hagyom a fiaimat?	TITKÁR	Egyszer már döntöttél, uram.
3. CENTURIO	Nem találtam a hóhért, így hát magam végeztem vele, uram.	VITELLIUS	És?
VITELLIUS	Ó, a hűség, az aranynál próbáltabb hűség. Boldog vagyok. <i>(Luciushoz)</i> Most mondd meg nekem: mint magánember örülsz, vagy mint a világbirodalom ura?	TITKÁR	Egy döntés akkor döntés, ha az ember tartja magát hozzá.
LUCIUS	Ez egyszemély, Aulus. Ideje mennünk.	VITELLIUS	Épp ez az. Épp ez nem az. <i>(Hatásszünet)</i> Se-melyik döntésed ne legyen végleges. Arany-szabály.
VITELLIUS	Várj? Meg akarom jutalmazni! <i>(3. Centurióhoz)</i> Kinevezlek a testőrség főparancsnokává. Sőt: városparancsnokká. Szegény Sabinus, hiú és némileg aggályos öregember, eperhamot kap dühében...	EGY HANG	Szarany!
		VITELLIUS	Mit mondsz?
		EGY HANG	Szarany!
		VITELLIUS	Van benne valami. Ezekben az ősi népi szólásokban mindig van valami. Ki volt az? Gyere elő!
		3. ÍRNOK	<i>(leborul)</i> Bocsáss meg, felséges úr, kicsúszott a számon.

VITELLIUS	Te berúgtál? Felöntöttél a garatra? Ittál?		nekem sincs hatalmam? Míg engedelmeskedsz nekem - vagyok! (A 3. Írnoknak) Vidd a fiúkat sétálni! Kézenfogva!
3. ÍRNOK	Ittam, igen.		
VITELLIUS	Állj fel.	3. ÍRNOK	Igenis, felséges-nagyságos császár uram!
A 3. Írnok feláll		VITELLIUS	Szívesen megváltoznám. Csak ne kellene megígérem. (A fiaimhoz) Menjete már innen, menjete már!
	Utolsó az őszinték között! Te kedves majom! Megoldottál egy nehéz feladványt. Te leszel a fiaim nevelője. Vállalod? A feladat világos? Előkészíteni őket magasabb polcokra. A kinevezésed bizonytalanul rövid időtartamra szól. Máris új közéljük, és osztogasd a nyakleveseket. Csak szelíden. Gondolkozz te is metaforákban. Mint az egész világ. És ne vedd szó szerint. (Luciushoz fordul) Nos, mi legyen Sabinussal?	A 3. Írnok kiterelgeti a fiúkat	
		LUCIUS	Én úgy veszem, hogy lemondta... (Elindul kifelé)
		VITELLIUS	Azt jól teszed, bátyám. Mentsd a bőrödet. Addig jó volt mellettem lenned, amíg zavartalan harácsolhattál... De mindegy, vár az asszonyod, vár Triaria... Eredj!
LUCIUS	Ébredj föl! Te még mindig alszol!	LUCIUS	E perctől kezdve tekintsd a palotát őrizetlennek! Az embereimet nem teszem ki az atrocitásnak... Ez rosszabb, mint egy természeti csapás... Ot perc múlva az Oroszlán-kaputól elindul a menet... Szervusz, Aulus - nem tehetsz róla, tudom. (El szenátorokkal)
VITELLIUS	Dehogy alszom. Olyan éber vagyok, mintha három napja éber volnék. Halálosan éber vagyok. Micsináljunk Sabinusszal?	VITELLIUS	(az Apródhoz) Hogy tetszenek a fiaim? Elfogadnád őket játszópajtásul?
LUCIUS	Oszlasd föl a seregedet. Az idő sürget - egyértelműnek kell lennünk.	APRÓD	Igen.
VITELLIUS	Nem. Ebben tévedsz. Legalább kétértelműnek. De lehet, hogy többértelműnek. Én ezt jobban tudom. Vigye el szárazon, mikor én a bőrömet viszem a vásárra?	VITELLIUS	Kérdezni akartál valamit?
3. CENTURIO	Égessük meg.	APRÓD	Igen.
VITELLIUS	Helyes. De a Fellegvár kőből van. Hogy lehet azt felgyújtani?	VITELLIUS	Bátran. IG velem.
LUCIUS	Fel akarod gyújtani a Fellegvárat?	APRÓD	A vak az tényleg olyan jól hall?
VITELLIUS	Dehogy akarom felgyújtani. Csak kérdezem. Hogy a kő ég-e? Hogy ér-e ez az ötlet vala-mit? Értelme nincs, az kétségtelen. Csak ábrándozom. Ostoba Sabinus. Ez egy hadvezér? Egyetlen pontra s ráadásul ennyire exponált pontra koncentrálni az erőit. És ilyen városparancsnoka volt ennek a városnak. Már csak ezért is érdemes volna megpróbálni. Hogy bebizonyítsuk. De ki volna, aki megteszi? Csak az elméleti eshetőség érdekel. Mert látszólag olyan egyszerű. Az ember lemond. De aztán, abban a pillanatban kiderül, hogy leírhatatlan nehézségekbe ütközik. (3. Centuriónak) Vidd innen ezt a fejet. Rám néz azzal a buta üvegtékintetével.	VITELLIUS	Kipróbáljuk?
Kiviszik a Nevelő fejét		APRÓD	Nagyon sápadt. Szegény.
	Ezt megbántam. De hol tartottam?	VITELLIUS	A vakok mind sápadtak. Ez köztudott.
TITKÁR	Ott, hogy lemondasz. Önmagadnak nem fogsz megbocsátani.	APRÓD	De miért'?
VITELLIUS	Jó, jó, mindjárt lemondok. Lemondok én. Zenét ide! Dehogynem fogok megbocsátani. Önmagunknak megbocsátani: olyan, mint földbe szórni egy letört ágacskát. Ez minden hit alapja. Boruljon virágba minden - hiába szagatják ki az anyaföldből, hiába fordítják fel mindenestől...	VITELLIUS	És a másik?
LUCIUS	Te vagy az, aki mindent fordítva csinál. Egy pillanatra úgy tűnik, mintha hallgatnál a józan észre... Aztán kiderül, hogy mindez csak múló szeszély...	APRÓD	Rendesnek látszik.
VITELLIUS	Mikor hallgattam én a józan észre, mi? Hol a zene? Én egy hűségese ló vagyok. Tehetek róla, ha kettészakad a szívem? Ha e test börtönébe zárva van itt valami, ami felett még	VITELLIUS	Ezek rendes gyerekek. Ittál bort?
		APRÓD	Megkóstoltam. Csak nagyon keserű.
		VITELLIUS	Inkább savanyú.
		APRÓD	Az lehet, hogy savanyú, de ha nekem nem ízlik valami, én mindenre azt mondom: keserű.
		VITELLIUS	Nagyon érdekes, amit mondasz. Én is régóta töröm a fejem a szavak jelentésén. Olyanok a szavak, mint az emberi arc. Ugyanaz, és mégis változik. Tulajdonképpen minden arc egyforma: orr, fül, szem, száj. És mégis... De egy arc, magától is, pusztán a tényről, hogy mondjuk viselője megtud valamit - megváltozik... De miképp? Legérdekesebb következtetéseket az arc kontra hatalom nyújtja az emberi lélek megfigyelőinek... Hol tartottam? A szavak - arcok. És olykor elfordulnak az ember előtt, olykor értelmüket is veszítik - megcsókolnád az arcot... kimondanád a szót... De hova vezet engem ez a gondolatmenet? Mi?

APRÓD	Nem tudom.	3. CENTURIO	Igen.
VITELLIUS	Mindegy. Igyál.	VITELLIUS	Mit szólsz ehhez, Sabinus? Áruló vagy?
APRÓD	Nem kívánom.	SABINUS	Már megmondtad az előbb, mi vagyok.
VITELLIUS	Helyes. Előre, tovább a megkezdett úton! Ez a lényeg. Ha már nem kívánod, akkor jó úton jársz. Most már csak inni kell. Túljutni a csömörön. Legyűrni a belső tiltakozást. Ez minden valódi mámor alapja. A kábulaté. Az ember szépen, szelíden erőszakot tesz önmagán. A többi: önáltatás... Langyosvíz... Kihűlt ölelés... Undorodsz tőlem?	VITELLIUS	Hogy öreg vagy? Attól még lehetsz áruló. Vagy lehet rólad azt mondani, hogy az vagy. Tévesen is tarthatnak annak... Hisz naívak ezek... Mert hűségesek... Es hűségüket értékelni kell... S ha szerintük te áruló vagy - holott talán mégse vagy az... Vagy az vagy?
APRÓD	És mért vágtad le a tanító fejét?	SABINUS	Lehet-e áruló, akivel történnek a dolgok?
VITELLIUS	Már bánom. Már nagyon bánom. Elhiszed?	VITELLIUS	Milyen finom kérdésfelvetés! Az árulás természetrajzához fura adalékokat gyűjthetünk ma, ez kétségtelen. Például elárulhatja-e egy ember önmagát? Hisz mikor cselekszik, nem mondhatjuk, hogy elhagyja, mint hegyvidéken futó katoná, a saruját, saját magát... (Az <i>Apródnak</i>) E hasonlatot rólad kölcsönöztem... (Sabinusnak) Vagy, mégis? Mit tudsz arról?
APRÓD	Persze.	SABINUS	Inkább hallgatok.
VITELLIUS	És ez csak a kezdet. Igyál.	VITELLIUS	De miért? (A <i>ládához megy</i>) Lám - e három-millió, kis kerülővel, igaz, de visszaérkezett... Most már az enyém, és feltétel nélkül. (Sabinustól) Vagy nincs igazam? Mit mond erről a jog?
APRÓD	Nekem nem szabad.	Sabinus <i>hallgat</i>	Tetszik, ahogy hallgatsz. Bátorságra vall. Bátor vagy?
VITELLIUS	Dehogynem szabad. Mindent szabad. Persze titokban megsúghatom neked - ennél szörnyűbb érzés nincs is, hogy mindent szabad. Miért? - kérdezed. Mert nem tudod, hogy mihez kapj. Aztán, ha a rossz után nyúltál, késő. Illetve sose késő, de ezt is későn tudod meg. Egyszerűen - mindent akkor tudsz meg, amikor már túl vagy rajta. Visszanézel - látod, kimeresztetted a szemed, magadba iszod a látványt... (Szimatól) Füstszagot érzek... Mi ez a füst?	SABINUS	Sokáig tart még?
APRÓD	(<i>mutatja</i>) A Fellegvár!	VITELLIUS	Micsoda? Fegyverek árnyékában még egy ilyen semleges visszakérdés is hősies... Ah-hoz képest, hogy tíz évvel öregebb vagy nálam, őszintén megmondom, meglep ez a férfias viselkedés.
VITELLIUS	Mit mondsz? A fellegek? Azonnal eloltani! Ki-gyulladtak a fellegek! Én örülök! Magam adtam parancsot rá! (Az <i>Apródnak</i>) Annyi mindent szeretnék még elmondani neked.	SABINUS	Huszonöt, Vitellius.
Tizennegyedik Jelenet			
3. Centurio és legionáriusok, akik a megkötözött Sabinust hozzák, valamint a ládát, ami láthatóan megpörkölődött, még füstöl. Továbbá Titkár, Vitellius, Apród, szolgák			
VITELLIUS	(Sabinusnak) Valamit itt felejtettél? Vagy mi-nek köszönhetem...	VITELLIUS	Mit mondasz? Huszonöt! Oldozzátok föl! Oldozzátok föl! (Sabinusnak) Miért nem mondtad rögtön? Egész jól tartod magad. Igaz - nem vagy háziasra hajlamos... Szikár legény... (A <i>katonáknak</i>) Valami üldölköztetést kerítsetek! (Sabinusnak) Nem vagy szomjas? Nem vagy éhes?
TITKÁR	(<i>súgja</i>) Oldoztasd fel, uram, oldoztasd fel...	SABINUS	(leül) Nem.
VITELLIUS	Mit mondasz? Beszélj érthetően!	VITELLIUS	Tudod, az ember hajlamos jelet látni minden-ben - most a foglyom vagy - pedig én is lehetnék a tiéd - ez elgondolkoztató... Ki vagy te? Fogoly, sima római polgár vagy áruló városparancsnok? A válasz erre a kérdésre rólam is mindent elárul... Ha a legutolsó változatot választom - ez azt jelenti, hogy még császár vagyok... Ennyin múlik - ha hiszed, ha nem. Tényleg nem kérsz egy kis bort? Oldja a nyelvet; talán kibontakozhat még köztünk egy kis csevely - két sokat megélt vénember között... (Titkártól) A színészek? Hol maradnak? (Sabinustól) Ugye végignézel velem egy kis komédiát?
TITKÁR	Gúzsba kötve.	TITKÁR	Kint várnak, uram.
VITELLIUS	Kegyetlen dolog lehet az ő korában - ilyes-mit kiáltani. Szeretném érteni a helyzetet. (3. Centuriótól) Mi történt?	VITELLIUS	Mire vársz, hívd be őket! (Sabinustól) Biztos, hogy nem kérsz bort?
3. CENTURIO	A városparancsnok úr szaladgált, mint egy megkergült kakas... folyton a fejéhez kapott, kiáltozott... Gondoltam, megfogjuk és idehozzuk mint árulót...	SABINUS	Megmondtam.
VITELLIUS	Szóval mint árulót hoztátok ide.	VITELLIUS	Nem száradt ki a torkod a nagy futkosásban?

	Nem fázol azután a nagy meleg után? Az emberi test olyan kiszámíthatatlan, olyan... szubjektív valami. Az érzeteknek nem lehet parancsolni. Legalábbis én nem tudok. (Titkártól) És mit fogunk látni?	VITELLIUS Neked is ez a véleményed? (<i>Sabinustól</i>) Te sírsz? Nincs megrendítőbb, mintha egy öreg-ember sír. Ma már én is sírtam. Sírni a legváratlanabb helyzetekben kezdek el. Magam sem értem - nem önmagamot sajnálom én, hanem azt... azt a vonagló, vergődő lényt, akik vagyunk... Ha gyerekéneket hallok, akkor szokott eleredni a könnyem; egy vidám gyerekdalocska engem tönkretesz... Ne sírj, Sabinus, nem tart már soká... Sötétedik. Az éj leple alatt pedig megszököm. Hú embereimmel - nem jössz velem? Ej, haszontalan, konok vénember... Meguntalak. (<i>3. Centurióhoz</i>) Amit a nevelővel tettél. Csak ne hozd be a fejét utána.
TITKÁR	Egy példázatot. Szerelmesekről. Meg az egy szemű szörnyről...	
VITELLIUS	(<i>Sabinustól</i>) Mit szólsz ehhez? (<i>Apródtól</i>) Voltál már színházban? (<i>Titkárnak</i>) Halljuk, halljuk! (<i>Sabinustól</i>) Nem kérsz bort? (<i>3. Centuriótól</i>) Nem vagy éhes? (<i>Titkárnak</i>) Halljuk a prológot!	
TITKÁR	Nincs prológ.	TITKÁR Vitellius!
VITELLIUS	És miért, ha szabad érdeklődnöm?	VITELLIUS Te vagy a hibás. Mért állsz itt, mért vársz itt, mért kérdezel engem? Amíg te itt vagy, amíg még várod, hogy utasítsalak... Addig tehetetlen vagyok.
TITKÁR	Nincs rá szükség. A cselekményből minden kiderül.	TITKÁR Ez az a pont...
VITELLIUS	Lehet. De én akkor is szeretem a prológot. Az ember fészkelődik, még csupa várakozás... A nézőtér elcsöndesül - még mindennek az elején vagyunk... Sabinus?	VITELLIUS Lucius persze nincs itt. Most tanácsot kérnék tőle.
SABINUS	Köszönöm, nem kérek.	TITKÁR Mindig olyankor akarsz tanácsot kérni tőle, amikor nincs itt.
VITELLIUS	Honnan tudod, hogy mit akarok? Türelmetlen vagy. Érzem, hogy süt belőled a türelmetlenség. Engedjelek szabadon? Ezek széttépnek, mihelyt kiteszed innen a lábad. Engem csak az urak nem szeretnek, az egyszerű nép, hidd el, az egyszerű nép imád. Ezért ülök még itt. Es ezért vagy te a foglyom. És mert a foglyom vagy - ez elgondolkoztat a mai nap értelméről. Te vagy az én reményem. Te vagy a bizonyíték. Mért nem akarsz barátkozni velem? A lovakat te is szereted, ha jól tudom - azon gazdagodtál meg...	VITELLIUS Hát persze. Ez a legjobb megoldás. (<i>3. Centurióhoz</i>) Vigyétek.
SABINUS	Ez nem igaz.	TITKÁR Vitellius
VITELLIUS	Na, végre! Hát min?	VITELLIUS Rájöttem, mi a te bajod. Megszerettél. Döntsd el, a császárt szereted vagy azt a másikat... azt a bolondos, verítékező szörnyeteget... Döntsd el... (<i>3. Centurióhoz</i>) És Domitianus? (<i>Sabinushoz</i>) Veled volt, nem? Hova tetted, te orvlövész? Vespasianus kisfiát?
SABINUS	Mindegy.	3. CENTURIO Azt mondják, lányruhában szökött meg, uram...
VITELLIUS	Félsz minden bizalmas szótól, mi? (<i>Beleszagol a levegőbe</i>) Egyre sűrűbb a füst... Én megértelek. De így nincs sok választásom - ha nem alkuszunk... Csak annyit kérek, hogy légy kedves... Nem? Hát nem! (<i>titkárnak</i>) Kezdődjék az előadás! (<i>Sabinusnak</i>) Eléggé leszűkítéd így a lehetőségeim körét. Míg én itt ülök - te hazaárulónak minősülsz. Viselkedj legalább úgy, mintha... Mintha szeretnél...	VITELLIUS S ti nem erőszakoltátok meg a lányokat... Lám, egy régi jó szokás elhanyagolása nem várt következményeket hoz magával... Megszökött a fattyú... Vespasianus sarjadéka... Kár. Bizonyos reményeket fűztem hozzá. (<i>Katonákhoz, Sabinusra</i>) Vigyétek! (<i>Sabinusnak, a ládára mutat</i>) Köszönöm, hogy visszahoztad. Hasznát veszem - bár hatmillió... mi az? Piciny kezdőtőke - magánosoknak...
SABINUS	Tőled én semmi jót nem várok.	<i>Sabinust elvezetik</i>
VITELLIUS	Pedig én jó vagyok! A jóság itt tombol a szívemben - egyetlen hajót sem roppantanak össze roppant hullámai, egyetlen gályát sem... Vihar ez, tajtékja a szépség... Jóság... Igazságosság... Sokan azt hiszik, kegyetlen, perverz kéjenc voltam... Buta szavak, kegyetlen, perverz szavak... Voltam, aki voltam... Térdelj le elé. (<i>Sabinus nem mozdul, katonáknak</i>) Nyomjátok ide a földre a büszke aggot! Lábpárnát belőle, e finnyás, bolondos öregúrból! (<i>Lenyomják a földre, Vitellius ráteszi a lábát, tapsol</i>) A színészeket akarom.	A kis Domitianus... Ha őt megkaparintom, mit gondolsz, Vespasianus megadja magát? Beszélj!
TITKÁR	Készülnek, uram...	<i>Titkár hallgat</i>
VITELLIUS	Kicsit túl soká tart már ez a készülődés.	Mit szólsz mindehhez'?
TITKÁR	Színészeink manapság sokat adnak a külsőségekre.	TITKÁR Semmit
		VITELLIUS Úgy mondd a semmit, hogy ne is halljam.
		<i>A Titkár hallgat</i>
		A semmi semmizik. Zene ez a fülemnek. (<i>Hirtelen, haraggal</i>) Te becsaptál! Nincsenek színészek!
		Tizenötödik Jelenet
		<i>Írnok a két gyerekkel, előbbieket, később 3. Centurio</i>

3. ÍRNOK	<i>(beszad, karján a két gyerekkel)</i> Fenséges-nagyságos császári uram!		képzetes légtér... itt a jog... a szenvedés, alázat, győzelem... Mondd meg, de őszintén - mért jönnek már most, miért?
VITELLIUS	Na, kiszaladgáltatok magatokat?	TITKÁR	Gondolom, mert kigyulladtak a fellegek.
3. ÍRNOK	A kis vak egyfolytában földrengést hall. Jönnek!	VITELLIUS	Sabinus? <i>(Tapsol)</i>
VITELLIUS	Mit vagy úgy megijedve? Persze, hogy jönnek.	3. CENTURIO	<i>(véres karddal berohan)</i> Meg van téve, császárom.
VAK	Reng a föld. Hegyek omlanak bele.	VITELLIUS	Te túl gyors vagy, te ökör. Most mi legyen? Milyen jó túszer lehetett volna belőle... Mi legyen? <i>(A ládát gyorsan behúzza az asztal alá, és ráborít valamit)</i> Ezért még visszajövök!
3. ÍRNOK	Azt mondják, kiáradt a Tiberis.		
VITELLIUS	És?		
3. ÍRNOK	luno cellájából egy emberinél nagyobb szellemalak rontott elő.	<i>Megdördül az ég</i>	
VITELLIUS	És még?		Most jertek mind velem!!
3. ÍRNOK	Megszóltat Etruriában egy ökör.		<i>Mind el, kivéve a két gyermeket, akik egymásba kapaszkodnak</i>
VITELLIUS	És mit mondott?		Tizenhatodik jelenet
3. ÍRNOK	Azt nem tudom. De a városban a szobrok mind maguktól nyugatról keletre fordultak.		<i>A két gyermek, később Vespasianus katonái</i>
VITELLIUS	Nyugatról keletre? Azt mondod? Hogy leköpjék a júdeai helytartót? Vagy üdvözlőjek? A változások megzavarják az emberfejet. Nincs ingoványosabb kor az átmenetnél. Ezért is gondolom, jobb, ha innen nem mozdulok. Vagy sodródjam én is - a hírek szeszélye szerint? Légióim harcolnak Itália-szerre. Még tegnap is vagy egy tucat győzelmi jelentés érkezett.	VAK	Mi történik, testvérem? <i>Süket nem hallja</i>
			Mi történik, testvérem? <i>(Megfogja a Süket arcát, és a saját arca felé fordítja)</i> Mi történik, testvérem?!
		SÜKET	Szörnyű dolgokat látok.
		VAK	Jönnek felénk? <i>(A fenti játék)</i> Jönnek felénk? Jönnek?!
TITKÁR	És a cáfolata.	SÜKET	Igen.
VITELLIUS	Ez igaz. De nem kell bedőlni. A jeleket használni kell, nem bedőlni nekik. Én tulajdonítok jelentést valaminek. Attól jelent valamit valami. A hatalom a legfontosabb. Szimbólumok jönnek, szimbólumok mennek. <i>(Sükehez)</i> Te láttál-e valamit?	VAK	Kardjuk van?
		SÜKET	Van.
		VAK	Gyere, fussunk!
SÜKET	Tessék, édesapám?		<i>Futni kezdenek, kézenfogva. Néhány katona utánuk ered, elgáncsolják őket és végeznek velük</i>
VITELLIUS	Láttál-e valamit?	1. KATONA	Kiírtani az írmagját is a Vitelliusnak!
SÜKET	Nem hánytam. Nem.	<i>Elrohannak</i>	
VITELLIUS	Azt kérdezem, láttál-e valamit?!		Tizenhetedik jelenet
SÜKET	Sisakokat, igen. Sok sisakot.	<i>Titkár, Apród</i>	
VITELLIUS	Milyen formát?	APRÓD	<i>(a Titkár kezét fogja)</i> Nem fog megharagudni?
SÜKET	Sokat. Nagyon sokat. A kertben.	TITKÁR	Dehogy, hisz segítünk neki. A ládára szüksége lesz.
VITELLIUS	Hol?	APRÓD	Odaadjuk neki a pénzt?
SÜKET	Körös-körül.	TITKÁR	Mit gondolsz? Hát persze!
VITELLIUS	Nem lep meg. Egyáltalán nem lep meg. <i>(Titkártól)</i> Az Oroszlán-kapu felé még nyitva az út?	APRÓD	Szereti őt a nép.
TITKÁR	Most mért olyan sietős?	TITKÁR	Ugye? Ez érthetetlen. Úgy fogadták mint császárt odalent. Antonius katonáit meg lekaszabolták. <i>(Észreveszi a gyermekek holtestét)</i> Ne nézz oda?
VITELLIUS	Ne gúnyolódj. Nyilvánvaló, hogy aljas árulás áldozatai vagyunk. A támadás holnap estére volt időzítve. Ne mondja nekem senki - én magam írtam alá a levelet Antoniusnak... Lucius adja a jelzést odafönről... Mindent meg-beszéltem... Róma annyi, amennyi ez a csipőbőségem és testmagasságom közé eső elképzelt henger - érted, ennyi Róma... Ez a	APRÓD	Mi van ott?
		TITKÁR	Semmi, semmi. Gyere, rejtőzzünk el. Jönnek!
		<i>Elrejtőznek a lugasban</i>	

Tizennyolcadik jelenet

Vitellius, 3. Írnok, lesekedő Titkár, Apród

VITELLIUS Ezt a csonkakezűt, ezt nagyon sajnálom. Megmentette az életemet. Azt kiáltotta: éljen a császár! - ezzel fordult a hadiszerecsse; ő elémvetette magát, mikor az a lándzsa jött, és meghalt... Te érted ezt?

3. ÍRNOK Érttem, nagyságos-felséges császári uram.

VITELLIUS Mit értesz?

3. ÍRNOK Hogy a császárt szeretni kell halálunkig.

VITELLIUS Milyen jólesik, amit mondasz. Na, gyere, segíts, húzzuk elő a lándzsát.

Az asztal alól nagy keservesen, nyögések között, előhúzzák a lándzsát 3.

ÍRNOK Dög nehéz, felséges császárom-uram.

VITELLIUS Hála isten, hogy nehéz. Az ezüst az nehéz. Különösen, ha sokat kis helyre összeszorítanak... Most pedig cseréljük ki a ruháinkat.

3. ÍRNOK Nem lesz ez neked túl szűk, császárom?

VITELLIUS Mindegy. Add ide. Gyorsan.

Átöltöznek

És most csapd a fejedbe ezt a parókát.

3. ÍRNOK Még sose volt vendéghajam.

VITELLIUS Egész jól áll. (Megigazítja a fején) Ennyi voltam? Vendéghaj egy csupasz tarkón? Egy vörös bársonyruha? Csinos lettél, hallod-e?

3. ÍRNOK Nem lötyög?

VITELLIUS Indulj előre, a Forum felé. (Balra indul, Vitellius rászól) Ne erre - arra. Mindjárt megyek én is, csak keríték valakit, aki hozza ezt a lándzsát. Nem nekünk való ez.

3. ÍRNOK Úgy lesz, császárom. (E)

Tizenkilencedik jelenet

Vitellius és a lesekedő Titkár és Apród

VITELLIUS (leül a lándzsára) És még mindig én vagyok... a császár. Sem elmenni, sem ittmaradni. Es egyfolytában éhes vagyok. Unlak, gyomor! Egyhangú jeleket adsz, mindig azt mondd, azt korgod, azt nyilalod, hogy **ettesselek!** Alkonyodik, végre. A kedélyek majd lecsillapul-nak. Sötétben mindenki fekete. Sötétben nincsenek zászlók. Sötétben nincsenek tekintetek. Hangok vannak. Vak hangok.

APRÓD Ne menjünk oda hozzá?

TITKÁR Még ne.

APRÓD Vihetnének a lándzsát.

TITKÁR Várj egy kicsit.

VITELLIUS Nekem nem lett volna szabad akarni. Ó, te bolond! Ezzel azt mondtad - nem lett volna szabad megszületned! Körülbelül. De ezt inkább mondják az ellenségeim. Hűvös van itt. (Észrevesz/ a két fiúcska holttestét) Hát ti itt maradtatok? Germanicus... (Felveszi a karjába a kis süketet) Germanicus, nem hallasz?

Fiam, báránycám! (Csókolgatja) Milyen hideg. Milyen véres munka ez. Gyermekgyilkosok. (Óvatosan leteszi a földre) A nagy baj az, hogy nincsenek idegeim. A nagy baj az, hogy élek. (Nesz hall, elrejtőzik)

Huszadik Jelenet

Lucius két katonával, a lesekedő Vitellius, Titkár, Apród

LUCIUS (kezében fáklya) Itt van. Gyertek. Emeljétek.

1. TESTŐR Mi van benne?

LUCIUS A császár fontos iratai, ékszerek...
1. TESTŐR (próbálgatja) Ez dög nehéz... (Összenéz a 2. Testőrrel)

LUCIUS Mi lesz, mi lesz?

2. TESTŐR És most hol van a császár?

LUCIUS Biztonságban. Erős fedezet mellett a hispániai csapatokhoz indult - először Ostiába, ott száll majd hajóra. Ennek a lándzsának is a hajón kell lennie.

VITELLIUS (magában) Nem rossz terv. De hol van a császár?

1. TESTŐR Én nem láttam Vitelliust a palotából kimenni.

LUCIUS Hol voltál?

2. TESTŐR Mindegy. Ő még itt van. Nem távozott.

LUCIUS De miből gondold?

2. TESTŐR Tudom.

Megpróbálja leszúrni Lucius, de az ügyesen védekezik a fáklyával, és rövid úton mindkét testőrrel végez

LUCIUS Szerencsétlen hülyék! Ennyi pénzt... az öcsémet, gondolom, rég felkoncolták a Forumon.. Triaria halott... Ostia - ott vár a hajóm...

Megpróbálja húzni a lándzsát, de nagyon nehéz. Akkor az egyik testőr kardjával megpróbálja felfeszíteni

Huszzonegyedik Jelenet

Vespasianus katonái, Lucius, a lesekedő

1. KATONA Letenni.

LUCIUS Vespasianusnak viszem. Mérgekigygók vannak benne.

2. KATONA Mérgekigygók? Mi vagy te?

LUCIUS Orvos.

1. KATONA És mért próbáltad meg felfeszíteni?

LUCIUS Épp ellenkezőleg - lezártam.

2. KATONA Lezártad.

LUCIUS Bármit gondoltok is, én nem vagyok az, akinek vélték.

1. KATONA Nem vagy az, akinek vélünk?

2. KATONA Egy olyat, mint a Vitellius, már kinyírtunk, az-tán kiderült róla, hogy csak hasonlít.

1. KATONA Aztán kiderült róla, hogy nem is hasonlít.

2. KATONA	De már a gondolat elég volt.	<i>beállják Vitelliust</i>	
1. KATONA	Sietni kell. Csak úgy nyüzsögnek a Vitelliusok.	1. KATONA	Itt egy újabb öltözködőművész.
LUCIUS	Hasonlítanak Vitelliusra?	2. KATONA	Mi vagy te?
2. KATONA	Szerintem nagyon.	3. KATONA	Orvos? Pék? Kapuőr? Szenátor?
1. KATONA	Szerintem is, de nem olyan nagyon.	4. KATONA	És mért vagy kopasz? Bocsáss meg, de ez egy obligát kérdés.
2. KATONA	Szóval mérgekigýók?	VITELLIUS	Én egy orvos-kapuőr vagyok.
LUCIUS	Igen.		<i>Általános derűtség</i>
2. KATONA	Nyissuk föl.	1. KATONA	Nem pék-szenátor?
LUCIUS	Nyissátok.	2. KATONA	Újabban ilyenek is vannak. Hajnalban meg-sütik a cipót, délelőtt bemennek a szenátusba, este pedig eret vágnak.
1. KATONA	Nyisd föl te.	3. KATONA	És éjjel cipót talpalnak.
LUCIUS	Én fölnyithatom. <i>(Míg bajlódik a zárral hátulról leszúrnák)</i>	2. KATONA	Sokoldalú nemzet vagyunk.
1. KATONA	Nesze.	4. KATONA	Ha szenátor, akkor nem szabad bántani.
2. KATONA	Ezt kapd ki.	1. KATONA	Tudom.
LUCIUS	De miért hátulról? Ostobák.	3. KATONA	Ha pék, akkor se. Ha orvos, akkor se.
1. KATONA	Tiszta munka.	VITELLIUS	Akkor mehetek?
2. KATONA	Egyszerűbb.	1. KATONA	Ellenben a kapuőr-mivoltoddal szívesen el-csevegnénk.
<i>Lucius meghal</i>		VITELLIUS	Állok rendelkezésedre.
1. KATONA	Mi legyen a ládával?	1. KATONA	Ezt már szeretem.
2. KATONA	Hozzunk egy kis erősítést. Visszajövünk. Jó?	2. KATONA	Mondd, nem láttál bejönni a kapun körülbelül negyedórával ezelőtt egy kopasz férfit, aki körülbelül olyan magas volt, mint te és olyan kövér?
1. KATONA	Ahogy gondolod, barátocskám. De én nem szívesen osztozom.	VITELLIUS	Nem.
2. KATONA	Mérgekigýókon?	3. KATONA	Honnan van ez a szép gyűrűd?
1. KATONA	Mérgekigýókon se!	VITELLIUS	A császáromtól kaptam. Adomány volt. A születésnapomon. Július tizenharmadikán.
<i>Röhögnek. El</i>		2. KATONA	Emlékezett a születésnapodra a volt császár?
	Huszonkettedik jelenet	VITELLIUS	Az a nap -- katona uraságok - különleges nap a római naptárban. Azon a napon nem szabad törvényt hirdetni.
<i>Vitellius, leselkedő Titkár, Apród</i>		1. KATONA	Művelt kapuőr vagy, kapuőr.
VITELLIUS	<i>(előlapakodik)</i> Az enyém. Egyedül az enyém.	VITELLIUS	Azon a napon bajt hoz városunkra minden nyilvános állami aktus.
APRÓD	Segítsünk neki.	3. KATONA	Szép gyűrű. És te aznap születél.
TITKÁR	Hallgass.	VITELLIUS	Véletlenül. És Vitellius is.
VITELLIUS	És még mindig én vagyok - a császár. Lehet, hogy nem is én nem mondtam le, hanem ő nem mondott le rólam. A nagy O. Nem, nem, nem, nem, nem, nem, nem. Ennyit kellene csak. Nem, nem, nem, nem, nem. Most már császár se vagyok - csak ok. Már ember se vagyok, csak szar. Na, add ide a köpenyedet Lucius. Légy jó testvér. <i>(Lehúzza Luciusról a ruhát, és magára ölti. Az egyik karddal felfeszíti a ládát és a zsebeit megtömi ezüsttel. Nézi a kezeit)</i> Ki csinálja ezt? Kezeim, ti csináljátok? Szemem, te nézed? Fülelem, te hallgatod? <i>(Már nem fér a zsebébe több pénz, ezért visszaszórja a ládába)</i> Na, menjünk. <i>(De nem mozdul)</i> Gyere, állj föl! <i>(Nem mozdul)</i> Te láb, moccanj már. <i>(Tovább térdepel)</i> Elnehezedtem. <i>(Nehezen, nagy nyögések közepette feláll)</i>	3. KATONA	Ugyanígy, mondd, te kapuőr - véletlenül nem lehet, hogy véletlenül te vagy... a volt uralkodó? Vitellius? A császár?
	Huszonharmadik jelenet	VITELLIUS	Nem lehet.
<i>Vespasianus katonái jönnek-vagy egy tucat, fáklyákkal is. Vitellius lekucorodik a láda mellé. Titkár, Apród fedezékben. A katonák kör-</i>		1. KATONA	És mért nem?
		VITELLIUS	Nem szoktam császár lenni. Én egy egyszerű ember vagyok, kérném tisztelettel. Örööm a kaput.
		1. KATONA	Hol itt a kapu?

VITELLIUS	Nincs messze.	3. KATONA	Kuss.
2. KATONA	De ahhoz épp elég messze van, hogy te ne legyél jó kapuőr. És ha nem <i>vagy jó kapuőr...</i>	VITELLIUS	Saját szívéhez szabott bűne van.
VITELLIUS	Én nagyon jó kapuőr vagyok!	3. KATONA	Tessék?
1. KATONA	Járg egy kicsit föl-alá. Azt mondják, Vitellius sánta. (<i>Vitellius járkál, sántít</i>) Azt mondják, akkor sántult úgy meg Vitellius, mikor Néró kedvenceként meg akarta nyerni a kékek futamát, és lezuhant... Lehorzolt róla a salak vagy fél kiló húst... Vonszolták tovább a lovak - 6 meg nevetett, aztán elájult...	VITELLIUS	Aki ember - saját szívéhez szabott bűne van.
VITELLIUS	Én itt ebben a nagy fejetlenségben bevertem a lábam.. Hol ehhez a kapuhoz vitték a csomagokat, hol ahhoz. Nem győzöm én ezt egyedül...	3. KATONA	Fejezd be.
2. KATONA	Hol verted be?	1. KATONA	Az anyajegyeidre vagyunk kíváncsiak.
VITELLIUS	Itt, a térdem alatt. A sípcsondomon.	<i>Vitellius leveti az Írnok ruháját, alatta egy harmadik gönc</i>	
1. KATONA	Mikor?	2. KATONA	Dobd le, de gyorsan.
VITELLIUS	Mondom, hogy most az előbb...	<i>Vitellius ledobja. Hasán lila folt</i>	
1. KATONA	Mutasd.	1. KATONA	Ezt a lila foltot kerestük, kicsinyem. Kösd hátra a kezét. Jó szorosan.
2. KATONA	Hát ez meg mi? Karperecet hordasz a bokádon?	VITELLIUS	Nem kell.
VITELLIUS	Gyógyhatású.	1. KATONA	Húzd meg. Jó erősen. (<i>Vitelliushoz</i>) Felelj; ki vagy te?
1. KATONA	És színaranyból kell lennie?	VITELLIUS	A császár.
VITELLIUS	Akkor nagyon hatásos.	1. KATONA	Dehogy vagy te császár.
1. KATONA	Kapuőri fizetésedből?	VITELLIUS	A császárod.
2. KATONA	És mire olyan hatásos?	1. KATONA	Még kevésbé.
VITELLIUS	A sántaságra.	3. KATONA	Ma meghalsz, ember. A véredet kívánja a tömeg.
3. KATONA	Szóval sánta vagy.	VITELLIUS	Mért kell nekem tudni mindent?
VITELLIUS	Reumás vagyok. De Vitellius sokkal sántább. Ez semmi ahhoz képest, ahogy ő szokott sántítani. Minden reggel látom.	4. KATONA	Indíts.
3. KATONA	Nem hasonlítasz te egy kicsit túlságosan is a Vitelliusra?	VITELLIUS	Azt is, milyen a kezed. A nyakad íve. A szájad vonala. Ez a mozdulat Mért kell nekem ezt tudni?
VITELLIUS	Azért kedvelt annyira. Imádta az olyanokat, akik hasonlítanak őhozzá.	4. KATONA	(<i>ráüvölt, megüti</i>) Fogd be a pofád!
4. KATONA	Te csak tudod, mi?	VITELLIUS	Minden tündököl.
3. KATONA	Vetköztessük le.	<i>3. Katona belerúg, Vitellius a földre esik</i>	
4. KATONA	Vetközni.	VITELLIUS	(a földön) Minden egyenértékű.
VITELLIUS	Minek? Hideg van.	<i>Felráncigálják és kiviszik</i>	
4. KATONA	Vetközz.		
VITELLIUS	Van valami értelme ennek?		
4. KATONA	Vetközni.		
<i>Vitellius leveszi Lucius ruháját. Alatta ott van az Írnok ruhája</i>			
3. KATONA	Hány bőröd van neked?		
VITELLIUS	Nincs semmim.		
4. KATONA	Vedd le!		
VITELLIUS	Semmim nincs.		
Huszonegyedik Jelenet			
<i>Apród, Titkár</i>			
		APRÓD	Szegény.
		TITKÁR	Csönd.
		APRÓD	Meg fog halni?
		TITKÁR	Csöndben légy. Persze, hogy meg fog halni. Mindjárt meghalod.
<i>Kintről a tömeg üvöltése hallatszik be</i>			
			Kezdődik. Gyere, tömjük meg a zsebünket mi is. (<i>Odamennek a ládához, aminek lecsapódott a fedele. A Titkár megpróbálja kinyitni</i>) Beragadt. Az istenit! (<i>Nyújtja a kezét egy vas-darabért, amit az Apród a halott Lucius kezéből vesz ki. Lucius felsőhajt</i>)
		APRÓD	Még él!
		TITKÁR	Dehogy. Tévedés. (<i>Odamegy</i>) Vannak halot-

tak, akik nem halnak meg rendszeren, míg hozzájuk nem ér egy finom kis gyerekkéz. Így búcsúznak el. Na, add ide. *(Elveszi a vasdarabot az Apródtól, próbálja felfeszíteni a ládát)*

APRÓD

Jönnek!

TITKÁR Képzeldsz.

A lincselő tömeg most jóllakik odalent... Csak reggel jönnek majd - halott-szállítók, halottmosók, zsarolók, fejevadászok - addig nyugalomban leszünk...

APRÓD

Nem hallod, uram!

TITKÁR

Az uramat elhagyhatod. *(Fülei)* Igazad van. Elbújni nincs idő. Feküdj a földre. Feküdj, halod! *(Ő is lefekszik)* Tartsd vissza a lélegzetedet. Tettess halottat!

Huszonötödik jelenet

Három öregasszony- lassan vonulnak át a színen

1. ÖREGASSZONY Csípős, kegyetlen éles a levegő.

2. ÖREGASSZONY A csontjaimban érzem a telet.

1. ÖREGASSZONY A csontvelőmben.

2. ÖREGASSZONY Minden porcikámban.

1. ÖREGASSZONY Hideg van.

3. ÖREGASSZONY Gyűlölök fázni!

2. ÖREGASSZONY Ez az északi szél.

1. ÖREGASSZONY A hüperboreus.

2. ÖREGASSZONY Az észak! szél.

3. ÖREGASSZONY A déli jobb, azt hiszed? 2.

ÖREGASSZONY A déli csupa pára. A déli csupa penész.

1. ÖREGASSZONY Tengerek szele.

3. ÖREGASSZONY Így élni.

2. ÖREGASSZONY Mi bajotok? Nincs meg mindenünk.

3. ÖREGASSZONY A minden! A minden! Mi az?

1. ÖREGASSZONY Nézzétek! A csillagok!

3. ÖREGASSZONY Reves fa az ég - elsüllyed.

2. ÖREGASSZONY Telihold van.

3. ÖREGASSZONY Csupa szilánk, csupa törmelék.

2. ÖREGASSZONY Telihold.

1. ÖREGASSZONY Hogy tündökölnek.

3. ÖREGASSZONY Ég a szemem. Nem látok.

2. ÖREGASSZONY A csigolyáim. Csikorognak.

1. ÖREGASSZONY A hold.

2. ÖREGASSZONY Tündökölnek.

Huszonhatodik jelenet

Titkár, Apród

TITKÁR

Milyen csönd lett hirtelen. Ég Róma.

APRÓD

Félek. Fussunk el.

TITKÁR Nem, nem. Még várunk. Lapulunk, hasalunk. Mosolygunk minden idegenre. Talált kincsekkel nem kérkedünk. Hasalj. Élsz még?

APRÓD

Igen, uram.

TITKÁR

Hagyd ezt az uramat. Félsz még?

APRÓD

Igen. Nagyon.

TITKÁR

És mit szorongatsz ott a kezekben?

APRÓD

Nem tudom.

TITKÁR Mutasd. Mutasd. Ne félj. *(Felfeszíti a kisfiú öklét)* A fülbevalók? Ne félj - nem veszem el. *(Visszazárja a fiú kezébe)* Vigyázz! Hasalj! Valaki jön! Tedd le már a fejed. Csöndben légy! Légy olyan csöndben, mint a halott bogarak. Akik már nem is tettetik. Hunyd be a szemed.

Holdfény. Sötét.